
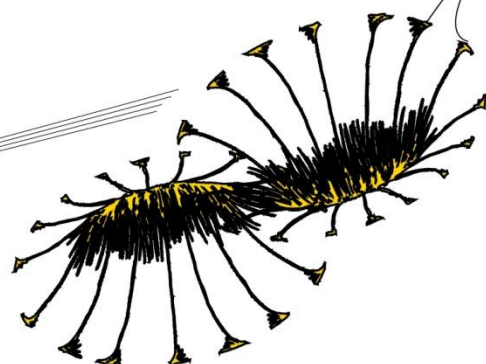

A TRIP DOWN MEMORY LANE

Onderzoek naar de samenhang tussen identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten bij mensen uit Nederland in de leeftijd van 25 tot en met 40 jaar.

Masterthesis

A trip down memory lane

Onderzoek naar de samenhang tussen identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten bij mensen uit Nederland in de leeftijd van 25 tot en met 40 jaar.

Chantal Catharina Geertruida Bruins

S1152769

Masterthesis 2013

Faculteit van Gedragwetenschappen

Opleiding Psychologie

Universiteit Twente Enschede

Begeleiders Prof. Dr. G.J. Westerhof

Dr. S.M.A. Lamers

Samenvatting

Inleiding: Tegenwoordig is er meer aandacht voor persoonlijke herinneringen. Identiteitsherinneringen zijn een onderdeel van het autobiografisch geheugen en het autobiografisch geheugen is bijna onlosmakelijk verbonden met het psychisch functioneren van mensen. Divers onderzoek heeft aangetoond dat herinneringen een relatie hebben met psychologische variabelen zoals persoonlijkheidstrekken en de mate van depressie. Onduidelijk is echter of deze relaties met angst- en depressieklachten blijven bestaan wanneer er gecontroleerd wordt voor persoonlijkheidstrekken en dimensies van identiteitsherinneringen.

Methode: De respondenten zijn geworven uit het LISS-panel. De steekproef omvat 362 deelnemers in de leeftijd van 25-40 jaar die de Self-Defining Memory Task (SDMT) hebben ingevuld. Daarnaast hebben 282 respondenten de Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) en 107 respondenten de International Personality Item Pool (IPIP) ingevuld. Vervolgens zijn er middels Spearman diverse correlaties onderzocht en is er een regressieanalyse uitgevoerd.

Resultaten: Gemiddeld 53.2% van de herinneringen hadden een positieve valentie, 58.1% was specifiek, 30.3% bevatten een positieve evaluatie en 17.9% bevatten een positieve betekenis. Naast verschillende onderlinge correlaties tussen identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten, blijken er een aantal variabelen die een belangrijke samenhang hebben. Emotionele stabiliteit heeft een samenhang met zowel angst- als depressieklachten. Maar ook de dimensie betekenisconstructie, en meer specifiek positieve evaluatie en positieve betekenis hebben een samenhang met depressieklachten.

Discussie: Verschillen in de resultaten met de huidige literatuur kunnen mede worden verklaard door verschillen in de doelgroep, de onderzoeksopzet en de onderlinge correlaties van de persoonlijkheidstrekken. Aanbevolen wordt om meer wetenschappelijk onderzoek te doen, zodat herhaling van deze studie kan plaatsvinden en er tevens vergelijkingen tussen verschillende doelgroepen kunnen worden gemaakt. Daarnaast wordt een persoonsgerichte benadering geadviseerd en tevens is het van belang dat naast persoonlijkheidstrekken ook de betekenis van herinneringen in te zetten om het psychisch welbevinden te vergroten en de kans op psychische klachten te verkleinen.

Abstract

Introduction: Nowadays there is more emphasis on personal memories. Self-defining memories are part of the autobiographical memory, and this autobiographical memory is almost inseparable from psychological functioning. Various research has found that self-defining memories are related to psychological variables, such as personality traits and the degree of depression. It is unclear, however, whether these relationships with anxiety and depression persist, when controlling for personality traits and dimensions of self-defining memories.

Method: Respondents were recruited from the LISS-panel. The sample includes 362 participants aged 25-40 years, who have completed the Self-Defining Memory Task (SDMT). In addition, 282 respondents have completed the Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) en 107 respondents the International Personality Item Pool (IPIP). Correlations are examined by using Spearman and then a regression analysis was performed.

Results: Average of 53.2% of the memories had a positive valence, 58.1% was specific, 30.3% contained a positive evaluation and 17.9% were given a positive meaning. Besides various correlations between self-defining memories, personality traits and anxiety and depression, there appear to be some variables having an important relation. Emotional Stability has a relation with both anxiety and depression. But the dimension of meaning construction, and more specifically positive evaluation and positive meaning have a relation with depression.

Discussion: Differences in the results can partially be explained by differences in the studied group, the research design and the correlations among the personality traits in the studied group. More scientific research is recommended, to repeat this study and comparisons can be made. In addition, a personal approach is recommended and it is also important that besides personality traits, the meaning of self-defining memories will be used to increase the psychological well-being, and decrease psychological complaints.

Voorwoord en dankbetuiging

Voor u ligt mijn afstudeeropdracht waarmee ik de master Geestelijke Gezondheidsbevordering (Mental Health Promotion) en de opleiding Psychologie aan de Universiteit Twente afrond. Met deze afstudeeropdracht heb ik onderzoek gedaan naar de samenhang tussen verschillende dimensies van identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten bij mensen uit Nederland in de leeftijd van 25 tot en met 40 jaar.

Wanneer ik zelf deze ‘trip down memory lane’ maak, heb ik (meer) kennis verkregen op het gebied van identiteitsherinneringen en heb ik een wetenschappelijk (deel)onderzoek afgerond. Daarnaast heeft de zoektocht naar resultaten en verbanden veel enthousiasme opgeleverd, maar zijn de laatste loodjes ook een strijd geweest. Ik wil met name prof. Dr. G.J. Westerhof en ook Dr. S.M.A. Lamers bedanken voor de begeleiding, feedback, kritische noot en prettige samenwerking in de totstandkoming van deze masterthese. Meer in het bijzonder wil ik mijn ouders, Michel en Esmee, en mijn vrienden bedanken voor de bemoedigende woorden, de verhelderende blik en de continue steun en het geduld met mij tijdens dit proces.

Chantal Bruins

Enschede, december 2013

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Abstract	5
Voorwoord en dankbetuiging	6
1. Inleiding	9
1.1 Autobiografisch geheugen	9
1.2 Self-defining memories	11
1.3 The Big Five	13
1.4 Herinneringen en angst en depressie	15
1.4.1 Depressieklachten	16
1.4.2 Angstklachten	17
1.5 Onderzoeksvragen	17
2. Methode	19
2.1 Respondenten	19
2.2 Meetinstrumenten	21
2.2.1 Self-defining memory task	21
2.2.2 International Personality Item Pool	21
2.2.3 Hospital Anxiety and Depression Scale	22
2.3 Data-analyse	23
2.3.1 Kwalitatieve analyse	23
2.3.2 Statistische analyse	23
3. Resultaten	24
3.1 Verdeling dimensies en identiteitsherinneringen	24
3.2 Verdeling en correlaties subschalen Angst en Depressie	27
3.2.1 Verdeling subschalen Angst en Depressie	27
3.2.2 Samenhang angst- en depressieklachten en dimensies identiteitsherinneringen	27
3.3 Verdeling en correlatie identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken	28
3.4 Samenhang angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken	29
3.5 Regressieanalyse	29

4. Conclusie en Discussie	32
4.1 Onderzoeksvraag	32
4.2 Discussie	34
4.2.1 Identiteitsherinneringen en de vier dimensies	34
4.2.2 Identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten	34
4.2.3 Identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken	35
4.3 Sterke punten en beperkingen	36
5. Aanbevelingen	37
Referenties	39
Bijlagen	43

1. Inleiding

Bij het horen van de term ‘geheugen’, wordt door veel mensen niet direct gedacht aan de herinneringen die zij hebben aan hun eigen leven. Het onderzoek dat gedaan werd naar het geheugen, was vaak gericht op het opslaan, verwerken en ophalen van informatie. Het betrof hier dus niet het eigen leven van mensen. Maar de psychologie heeft inmiddels meer aandacht voor persoonlijke herinneringen, zo is empirisch onderzoek naar de rol van zogenoemde autobiografische herinneringen en de kenmerken van een herinnering bij psychische stoornissen al jaren van klinisch belang (Westerhof & Bohlmeijer, 2010; Horowitz, 1971). De inhoud van persoonlijke herinneringen loopt uiteen, zoals bv. de herinnering van persoon X, 33 jaar: *‘Na een lastige jeugd ging ik op vrij jonge leeftijd studeren. Van een klein dorp verhuisde ik naar de grote stad. Vanaf het eerste moment heb ik het gevoel gehad dat mijn leven veranderd was. Ik weet nog dat ik door de stad ging fietsen en het voelde alsof ik er thuis hoorde. Dat gevoel had ik nooit eerder gehad. Alle ellende spoelde in een keer van me af. Het was alsof de persoon die ik altijd al was maar nooit kon laten zien, ineens alle ruimte kreeg. Voor mijn gevoel begint mijn echte leven op die dag’.*

Bovenstaande herinnering heeft een positieve betekenis voor de persoon. Een positieve betekenis is een van de dimensies waaruit herinneringen kunnen bestaan. Het levensverhaal van mensen wordt gevormd door het autobiografisch geheugen en identiteitsherinneringen – ook self-defining memories (SDM) genoemd, zijn een onderdeel van het autobiografisch geheugen. Maar wat maakt het autobiografisch geheugen nu belangrijk? Dat is dat het bijna onlosmakelijk samenhangt met het psychisch functioneren van mensen (Williams, Barnhofer, Crane, Hermans, Raes, Watkins & Dalgleish, 2007). Watson, Berntsen, Kuyken en Watskin (2012) hebben aangetoond dat herinneringen op verschillende manieren kunnen ontstaan: na een stressvolle of negatieve gebeurtenis, maar ook door dagelijkse en positieve gebeurtenissen. Daar komt bij dat niet alleen herinneringen, maar ook de persoonlijkheid een grote rol speelt bij het vormen van een eigen identiteit (McCrae en Costa, 1982). Kortom; herinneringen zijn van fundamenteel belang voor de emotieregulatie, de ontwikkeling van de persoonlijkheid en het welbevinden van een individu (Conway, 2005).

1.1 Autobiografisch geheugen

Het geheugen van mensen wordt vaak onderscheiden in het semantische geheugen en het episodische geheugen (Tulving, 1972). Tulving (1972) beschrijft dat het episodisch geheugen informatie ontvangt en opslaat over tijdelijke periodes of gebeurtenissen, en het semantisch geheugen is georganiseerde kennis welke nodig is voor het gebruik van taal. Of zoals Wester-

hof en Bohlmeijer (2010) het omschrijven; het episodisch geheugen omvat herinneringen aan specifieke episodes gerelateerd aan een bepaalde tijd en plaats, terwijl in het semantische geheugen de meer abstracte kennis over het zelf en de wereld ligt opgeslagen. Wanneer er over het autobiografisch geheugen gesproken wordt, heeft men het over de verzameling herinneringen van persoonlijke gebeurtenissen uit het leven, de eigen levenservaringen (Robinson, 1986; Williams et al., 2007).

Westerhof en Bohlmeijer (2010) kaarten de studie van Gardner aan die beschrijft dat autobiografische herinneringen men het gevoel geven dat hij/zij zich iets herinnert, dat het gaat om een gebeurtenis uit het verleden en dat deze betrekking heeft op de persoon. Door vanuit het autobiografisch geheugen te redeneren, kan men naast het aanbrengen van structuur in het eigen gedrag, de gedachten en gevoelens, ook een levensverhaal opbouwen (Bluck & Habermas, 2000).

Maar hoe kan het autobiografisch geheugen nu vormgegeven worden? Het meest gebruikte model hiervoor is dat van Conway en Pleydell-Pearce (2000; 2005), genaamd het Self-Memory System (SMS). Het SMS is een conceptueel kader dat de interactie en verbondenheid van het zelf en het geheugen benadrukt. Het autobiografisch geheugen bestaat volgens dit model uit twee basiscomponenten: het werkende zelf en het autobiografische geheugen. Het werkende zelf wordt gezien als een complex geheel van actieve (korte termijn) doelen en bijbehorende zelfbeelden – vergelijkbaar met het kortetermijngeheugen. Het autobiografisch geheugen is vergelijkbaar met het langetermijngeheugen, maar bestaat uit het conceptuele zelf en de autobiografische kennisbasis. Het conceptuele zelf omvat representaties van wie iemand was, is en wil worden. De autobiografische kennisbasis omvat de herinneringen, en het werkende zelf geeft toegang tot het autobiografisch geheugen. Wanneer de twee basiscomponenten samenwerken, kunnen er specifieke autobiografische herinneringen worden gevormd (Conway, 2005).

De belangrijkste functie van het werkende zelf is om de gestelde doelen in verbinding te houden met de realiteit (Conway, 2005). Dit wordt gedaan door adaptieve correspondentie en hier tegenover staat de coherentie. Correspondentie heeft betrekking op het nauwkeurig opslaan van gebeurtenissen in de autobiografische kennisbasis, zodat deze overeenkomen (corresponderen) met de werkelijkheid. Daarnaast worden herinneringen en kennis beschikbaar gesteld die de verdere uitvoering van de huidige doelen én het bewijs van ten minste enige positieve vooruitgang ondersteunen; ofwel coherentie, de behoefte om een stabiel zelf te vormen. Het gaat hierbij om verbondenheid tussen wie iemand op dat moment is, wie iemand was en wie iemand wil zijn (Conway, Singer & Tagini, 2004; Conway, 2005).

Hoewel het autobiografisch geheugen gezien wordt als onderdeel van het episodisch geheugen, is het ophalen van herinneringen vrij complex. Een herinnering kan spontaan (direct, onvrijwillig) opgehaald worden, bv. bij gebeurtenis-specifieke kennis. Maar het bewust ophalen van autobiografische herinneringen (indirect, vrijwillig) is een traag, hiërarchisch proces dat drie niveaus van organisatorisch detail doorloopt. Dit proces gaat via het conceptuele zelf naar thema's en tijdsperioden – naar specifieke herinneringen. Het doorlopen van de drie niveaus leidt tot een zo volledig mogelijk autobiografische herinnering (Blagov & Singer, 2004).

Herinneringen uit het autobiografisch geheugen spelen een belangrijke rol in het leven dat mensen hebben, het is centraal voor het menselijk functioneren. Naast het fundamentele belang voor emoties en persoonlijkheid van het individu, draagt het bij aan het zelfgevoel van een individu en aan het vermogen om georiënteerd te blijven in de wereld en doelen effectief na te streven. Ze worden vanuit functioneel oogpunt herzien, om ze aan te laten sluiten bij het leven dat een persoon op dat moment leidt (Conway, 2005; Westerhof & Bohlmeijer, 2010; Williams et al., 2007).

1.2 Self-defining memories

Empirisch onderzoek naar persoonlijke herinneringen is al jaren van klinisch belang en de subcategorie self-defining memories is erg relevant voor persoonlijkheidsprocessen (Horowitz, 1971; Thorne, 2000; Conway, 2005; Singer, Rexhaj & Baddeley, 2007). Self-defining memories, ofwel identiteitsherinneringen zijn herinneringen die een goed beeld geven van welke persoon je eigenlijk bent en zijn bouwstenen van iemands levensverhaal (Singer et al., 2007; Bluck & Habermas, 2000). Identiteitsherinneringen worden omschreven als levendig, emotioneel intens, het hebben van persoonlijk belang, herhaaldelijk opgeroepen, thematisch gekoppeld aan vergelijkbare herinneringen en gericht op blijvende problemen of onopgeloste conflicten.

Herinneringen kunnen vrijwillig worden opgeroepen of kunnen spontaan worden opgewekt in reactie op externe of interne cues (Blagov & Singer, 2004; Singer et al., 2007). Het vrijwillig (bewust) oproepen van herinneringen uit het autobiografisch geheugen is echter afhankelijk van de huidige doelen dat een individu heeft (Conway & Pleydell-Pearce, 2000). Van de vele herinneringen die iemand heeft of kan hebben, omvatten de identiteitsherinneringen de herinneringen die relevant zijn voor het individu en gerelateerd zijn aan lange termijn doelen (Singer & Moffit, 1991; Bluck & Habermas 2000).

Herinneringen verschillen daarnaast op vier verschillende aspecten, te weten inhoud, valentie, specificiteit en betekenis (Blagov & Singer, 2004). Aan de hand van de dimensie inhoud kunnen herinneringen worden gecodeerd. De inhoud verwijst naar thema's die centraal staan in de self-defining memories. Er wordt door onder andere Singer (2007) verondersteld dat de thema's in de herinneringen van individuen, hun huidige zorgen en doelen reflecteren. Valentie omvat de emotionele lading van de gebeurtenis zelf, dit kan positief, negatief of neutraal zijn. Specificiteit geeft aan hoe de herinnering omschreven wordt. Herinneringen kunnen specifiek zijn, bestaande uit unieke details en te herleiden naar een exact moment, gerelateerd aan een dag. Maar een herinnering kan ook generiek zijn – de herinnering omvat dan een reeks gebeurtenissen die een aantal dagen, weken of maanden beslaat; of het gaat om herhaalde soortgelijke gebeurtenissen verspreid over de tijd, maar die in een enkele herinnering worden vermengd. Tot slot de dimensie betekenisconstructie, dit gaat over het toeschrijven van een betekenis aan de herinnering. Dit heeft betrekking op de persoon zelf of het leven. (Blagov & Singer, 2004; Singer et al., 2007). Het verschil tussen valentie en betekenisconstructie is dat het bij valentie gaat om het moment zelf, terwijl betekenisconstructie achteraf plaatsvindt.

Onderzoek naar de dimensie specificiteit heeft aangeduid dat jongere mensen (voornamelijk studenten) meer specifiek zijn in hun herinneringen en dat (oudere) volwassenen eerder samengevatte, danwel generieke herinneringen beschrijven. De hippocampus is betrokken bij het opslaan en ophalen van informatie. Wanneer het ophalen van autobiografische herinneringen vergeleken wordt met het ophalen van algemene gebeurtenissen, blijkt dat het ophalen van autobiografische herinneringen vaak gepaard gaat met activiteit in de linker hippocampus. Oudere individuen hebben echter een meer diffuus en bilaterale activatie in de hippocampus wanneer zij proberen om specifieke herinneringen terug te halen, dan wanneer zij proberen om algemene herinneringen op te halen. De hersenactiviteit lijkt dus een rol te spelen, waardoor (oudere) volwassenen eerder generieke herinneringen beschrijven (Holland & Rabbitt, 1990; Singer & Moffit, 1991; Levine, Svoboda, Hay, Winocur & Moscovitch, 2002; Maguire & Frith, 2003; Blagov & Singer, 2004; Singer et al., 2007).

Self-defining memories zijn onderzocht op valentie, waarin bij studenten herhaaldelijk naar voren is gekomen dat negatieve emoties iets vaker voorkomen dan positieve emoties (Singer et al., 2007). Dit is echter niet altijd het geval bij (oudere) volwassenen; longitudinaal en cross-sectioneel onderzoek heeft aangetoond dat deze groep zich meer positieve dan negatieve gebeurtenissen herinnert en de beleving van die herinneringen verschilt ook. Daarnaast worden negatieve gebeurtenissen hervormt (betekenisconstructie). Dit leidt er toe dat positie-

ve herinneringen levendiger zijn dan negatieve (Singer et al., 2007; Sedikides & Green, 2009). De kanttekening hierbij is dat niet alle studies dit resultaat hebben, dus het blijft een vraagstuk of de positiviteit te wijten is aan een toename in positieve herinneringen, of een afname in hun toegang tot negatieve herinneringen (Singer et al., 2007).

Het geven van een betekenis aan herinneringen, stelt individuen in staat om hun herinneringen en emoties te integreren in herkenbare en acceptabele culturele patronen en voorschriften die hun helpen in het versterken van een individuele identiteit, aldus Singer en collega's (2007). Daarnaast is betekenis geven aan het leven belangrijk voor individuen, gezien de invloed hiervan op het ervaren van geluk en een goed welbevinden (Westerhof & Bohlmeijer, 2012).

De waarde die gehecht wordt aan de self-defining memories in het kader van de versterking van een individuele identiteit, heeft betrekking op persoonlijkheidsprocessen. Maar men is echter geneigd om de betekenis van deze herinneringen voor de persoonlijkheid te verbannen naar geïnternaliseerde representaties van vroege jeugdherinneringen (Thorne, 2000). In de review van Thorne (2000) wordt geconcludeerd dat in de leeftijdsperiode van tien tot dertig jaar het meeste onthouden wordt. De gebeurtenissen die mensen zich zullen blijven herinneren, zijn de zeer emotionele gebeurtenissen die de dagelijkse routines verstoren. En dat die gebeurtenis aan anderen wordt verteld, kort nadat deze heeft plaatsgevonden. In aanvulling hierop benoemen Singer et al. (2007) dat het van belang is om experimenteel onderzoek naar SDMs uit te breiden naar samples met oudere volwassenen, veel van het onderzoek is namelijk uitgevoerd onder studenten (jong volwassenen). En dat is opmerkelijk, aangezien verondersteld is dat SDMs een belangrijke rol spelen bij de 'narratieve identiteit' van volwassenen en klinische case studies hebben gewezen op het belang hiervan in alle levensfasen (Pals, 2007).

Zoals eerder beschreven zijn identiteitsherinneringen herinneringen die een goed beeld geven van welke persoon je eigenlijk bent, en fungeren ze als de bouwstenen van narratieve identiteit. Maar welke rol spelen de dimensies van identiteitsherinneringen bij angst- en depressieklachten, wanneer er ook gecontroleerd wordt voor persoonlijkheidstrekken?

1.3 The Big Five

Persoonlijkheid is al jarenlang onderwerp binnen divers onderzoek. Jaren geleden is Norman (1963) tot de identificatie gekomen van vijf factoren in de dimensies van persoonlijkheid. Herhaaldelijk onderzoek naar deze factoren heeft aangetoond dat er de volgende vijf factoren, ook bekend als de 'Big Five', te herleiden zijn: extraversie (extraversion), neuroticisme (neu-

roticism), nauwgezetheid (conscientiousness), openheid/intellect (openness) en vriendelijkheid (agreeableness); aldus McCrae en Costa (1985). Extraversie omvat warmte, gezelligheid/sociaal, assertiviteit, activiteit, zoeken van opwinding en positieve emoties. Neuroticisme heeft betrekking op de kwetsbaarheid van iemand, het ervaren van angst en kenmerken als vijandig en depressief. De persoonlijkheidstrek vriendelijkheid meet in hoeverre iemand mee-gaand of juist dominant is, en de trek nauwgezetheid geeft informatie over hoe iemand zichzelf en zijn omgeving onder controle heeft/wil hebben. Tot slot de trek openheid/intellect, deze geeft aan in hoeverre iemand vernieuwend of behoudend is.

De ‘ontdekking’ van de vijf factoren heeft geleid tot het zogenaamde ‘Five Factor Model (FFM) dat gebruikt kan worden in onderzoek naar persoonlijkheidsonderzoek en –assessment (McCrae & Costa, 1987). Het FFM biedt een kader waarbinnen de relaties tussen individuele verschillen en persoonlijkheid systematisch onderzocht kunnen worden. Het model kan echter nog verfijnd worden om relaties van persoonlijkheid(strekken) met andere aspecten te onderzoeken, zoals bijvoorbeeld herinneringen.

De relatie tussen het Five Factor Model (FFM) van persoonlijkheid en de ervaring en het totale gebruik van het autobiografisch geheugen onder studenten is onderzocht door Rasmussen en Berntsen (2010). Gegevens zijn verzameld aan de hand van de Autobiographical Memory Questionnaire, Centrality of Event Scale, de NEO-FFI en de Thinking About Life Experiences Revised Questionnaire. Resultaten duiden aan dat een hogere score op neuroticisme gepaard ging met meer negatieve autobiografische herinneringen. Daarnaast hangt openheid positief samen met o.a. levendigheid, herleven, emotionele intensiteit en gevolgen (Rasmussen & Berntsen, 2010).

De relatie tussen autobiografische herinneringen en persoonlijkheid blijft tot op heden echter nog slecht begrepen (Denkova, Dolcos & Dolcos, 2012). Denkova et al. (2012) hebben het effect vergeleken van algemene persoonlijkheidskenmerken (extraversie en neuroticisme) met onder andere het ophalen van emotionele autobiografische herinneringen. De steekproef bestond uit 71 mannen en vrouwen in de leeftijd van 18-34 jaar. Extraversie hing in deze studie samen met een positieve autobiografische herinnering bij zowel mannen als vrouwen, terwijl neuroticisme samenhang met meer negatieve aspecten. Bij de vrouwen kwam daar in deze studie bij dat zij geneigd waren om zich de negatieve gebeurtenissen steeds opnieuw te herinneren. Dit wordt ruminatie (piekeren) genoemd en dit fenomeen wordt geassocieerd met depressie (Denkova et al., 2012).

De rol van persoonlijkheid is eveneens onderzocht in de context van rouwverhalen aan de hand van herinneringen. Hoe en waarom praten nabestaanden over hun verlies? Deelne-

mers kwamen uit online rouwverwerking support groups en herdenkingswebsites. Zij schreven rouwverhalen, en deze herinneringen werden geschreven in reactie op een aanwijzing. Er werd aan deelnemers gevraagd hoe lang geleden het verlies heeft plaatsgevonden, wat de relatie was met de overledene, hoe dichtbij (nabijheid) ze bij de overledene stonden en of het gemakkelijk was om over hun verlies te praten. De focus van het gebruikte model lag hierbij op de sociale functies van het autobiografisch geheugen (sociale steun, intimiteit opbouwen en advies geven) en op de zelffuncties van de herinneringen, namelijk emotionele uitdrukking, validatie en inzicht. Hierin is naar voren gekomen dat deelnemers die hoog op Conscientiousness (nauwgezetheid) scoren, hun rouwverhalen online kort en feitelijk beschreven. Deelnemers die hoog op Neuroticisme scoren, vertelden zelfgerichte en ‘besmette’ (contaminatie; gebeurtenissen beginnen positief en eindigen negatief) verhalen en een hoge score op Extraversie duidde op het vertellen van verhalen om sociale redenen (Baddely & Singer, 2007).

Onderzoek bij studenten naar hun emoties en motieven in SDM's duidt aan dat deelnemers die een hogere score hadden op de dimensie vriendelijkheid (agreeableness) en nauwgezetheid (conscientiousness), meer positief affect in hun herinnering hadden uitgedrukt gedurende de periode op de universiteit (Sutin & Robins, 2005). Een lagere score op de dimensie extraversie en een hogere score op de dimensie neuroticisme, was geassocieerd met het uitdrukken van negatief affect in hun herinneringen. Wat betreft motieven die centraal stonden in herinneringen, werd motivatie om te presteren gerelateerd aan een toename in vriendelijkheid en nauwgezetheid, en een afname in neuroticisme. Motivatie tot vermogen/gezag hield verband met een verhoging in neuroticisme (Sutin & Robins, 2005).

Naast persoonlijkheid, lijken emoties ook een rol te spelen in de herinneringen van mensen, maar kan dit ook leiden tot psychische klachten?

1.4 Herinneringen en angst en depressie

Het autobiografische geheugen, en daarmee de identiteitsherinneringen, is een fenomeen dat te onderzoeken is in samenhang met de stemming die iemand heeft. De verschillen tussen herinneringen en hun dimensies zijn namelijk gerelateerd aan diverse aspecten van geestelijke ziekte en gezondheid. Williams (2006) heeft aangetoond dat het voor individuen met angst- of depressieklachten lastiger is om verschillende autobiografische herinneringen op te halen.

Daarnaast kunnen identiteitsherinneringen van belang zijn voor persoonlijkheidsprocessen. Zo blijkt dat behoud van de emotionele lading van positieve gebeurtenissen en het afstand nemen van negatieve herinneringen een rol spelen bij het zelfbeeld (Westerhof & Bohlmeijer, 2010).

1.4.1 Depressieklachten

In Nederland kampt jaarlijks 5,8% van de volwassenen in de leeftijd 18-65 jaar met een depressie, en het lijkt enigszins vaker voor te komen in de leeftijdsgroep 35-45 jaar (Trimbos Instituut, 2011).

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de mate van depressieklachten samenhangt met identiteitsherinneringen. Mensen met depressieve klachten halen vaker herinneringen op met een negatief affect (Blagov & Singer, 2004; Watson, Berntsen, Kuyken & Watkins, 2012). Depressieve klachten blijken daarnaast van invloed te zijn op de specificiteit; er worden meer generieke en emotioneel beladen negatieve gebeurtenissen herinnert – ook al probeert het individu een specifieke gebeurtenis op te halen (Clark & Teasdale, 1982; Williams et al., 2007; Sumner, 2012; Watson et al., 2012). Het ophalen van positief specifieke herinneringen door mensen bij wie er sprake is van een depressie wordt bemoeilijkt, omdat er sprake is van een verminderde autobiografisch geheugen specificiteit (autobiographical memory specificity (AMS)) ofwel overgeneralisatie (Williams et al., 2007). De rol van AMS en depressie is onderzocht bij studenten. Er is een depressievragenlijst afgenomen, de Self-Defining Memory Task is ingevuld en de Autobiographical Memory Test is afgenomen (aan de hand van signalen werden er autobiografische herinneringen ontlokt). Dit heeft onder meer aangetoond dat een verminderde AMS een kwetsbaarheidsfactor voor depressie kan zijn (Sumner, 2012). Het is gebleken dat mensen die in een negatieve stemming zijn, zich eerder negatieve gebeurtenissen herinneren dan positieve. In het verlengde hiervan is naar voren gekomen dat in onderzoek van Williams en Broadbent (aanbieden van signalen (cues)), suïcidale patiënten langzamer reageren op positieve signalen bij het ophalen van een herinnering. Daarnaast waren veel van hun antwoorden vaak niet voorzien van een specifiek antwoord, ongeacht of het signaal positief of negatief was. Het antwoord dat zij gaven was vaak een samengevatte categorie van soortgelijke gebeurtenissen. Dit gaf een groot contrast met de antwoorden van ziekenhuis- en gemeenschapsgroepen binnen het onderzoek, omdat deze specifiek waren in meer dan 80% van de mogelijkheden (Williams et al., 2007).

Hetgeen dat overgeneralisatie interessant maakt, is dat het samenhangt met het psychologisch functioneren (Williams et al., 2007). Het gaat om o.a. volgende verbanden: een verminderd probleemoplossend vermogen, problemen met het voorstellen van toekomstige gebeurtenissen, met overgeneralisatie van gebeurtenissen uit het verleden die geen specificiteit voorspellen in specifieke toekomstige gebeurtenissen; een vertraagd herstel van periodes van affectieve stoornissen. De reden dat dit van belang is, is omdat het inhoudt dat het fenomeen overalgemeen autobiografisch geheugen kan worden waargenomen zonder dat een ‘lage

stemming' geactiveerd dient te worden. Dat maakt dat het kan fungeren als een 'marker tussen twee periodes', voor toekomstige kwetsbaarheid voor depressie. Een overalgemeen autobiografisch geheugen bij iemand die niet depressief is, kan een latere stemmingsverstoring voorspellen; aldus Williams en collegae (2007).

Van belang is dat er wordt gesteld dat er sterke aanwijzingen zijn dat overalgemeen geheugen een belangrijke causale factor is in de handhaving van depressie, maar dat het veranderen hiervan (bv. door behandeling) gunstige effecten kan hebben (Williams et al., 2007).

Naast de samenhang met valentie en specificiteit, blijkt er een samenhang te zijn met de dimensie betekenisconstructie. Het gaat dan om redemptie en contaminatie verhalen. Bij redemptie draait een emotioneel negatieve gebeurtenis in het leven uit op een positieve uitkomst, het slechte wordt hier vervangen door het goede. Daar tegenover staat contaminatie, waar een redelijk positieve gebeurtenis in het leven uitdraait op een negatieve uitkomst. McAdams (2004) stelt dat redemptieve gebeurtenissen uit het levensverhaal, negatief samenhangen met depressie. Redemptie verhalen lijken dus bij te dragen aan een positieve geestelijke gezondheid. Daartegenover staat dat contaminatie verhalen juist sterke voorspellers zijn voor depressie (McAdams, Reynolds, Lewis, Patten & Bowman, 2001). De dimensie betekenisconstructie lijkt dus een bijdrage te kunnen leveren aan het psychisch functioneren van mensen.

1.4.2 Angstklachten

De prevalentie van angststoornissen bij volwassenen in de leeftijd van 18-65 jaar ligt op ongeveer 10.1% (Nemesis-2, 2010).

Individuele angstklachten ervaren, blijken eveneens herinneringen te beschrijven met een negatief affect. Daar komt bij dat herinneringen bij deze groep ook een sterke emotionele reactie kunnen oproepen (Watson et al., 2012).

In tegenstelling tot vele bevindingen bij depressieklachten, lijken duidelijke verbanden tussen angst en autobiografische herinneringen minder aantoonbaar (Williams et al., 2012). Een overalgemeen geheugen is wel gevonden bij de angststoornis PTSS door Williams en collegae, maar andere verbanden tussen angst en identiteitsherinneringen lijken minder duidelijk. Dit onderzoek hoopt hierin een bijdrage te kunnen leveren.

1.5 Onderzoeksvragen

Veel van het gedane onderzoek met betrekking tot de identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten zich op specifieke doelgroepen. Veelal zijn dit

studenten, ouderen of klinische groepen geweest. Het onderzoek naar herinneringen van een representatieve en aselechte steekgroep is echter beperkt. Er zal gebruik gemaakt worden van het LISS-panel en een specifieke doelgroep. Het gaat namelijk om mensen in de leeftijd van 25-40 jaar in alle lagen van de Nederlandse bevolking, en dit maakt dat het onderzoek een representatief beeld van de Nederlandse bevolking geeft.

Daar komt bij dat identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten nog niet gezamenlijk centraal hebben gestaan binnen een onderzoek. Het vernieuwende aspect van dit onderzoek is dat het zich richt op de relatie tussen de self-defining memories, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten. Deze drie aspecten hebben nog niet gezamenlijk centraal gestaan binnen een onderzoek, wat tot de vraag heeft geleid welke rol ze in verhouding tot elkaar hebben. Dit is van belang, omdat het autobiografisch geheugen en persoonlijkheid onlosmakelijk samenhangen met het psychisch functioneren van mensen. Het is echter niet duidelijk of de verbanden tussen herinneringen en angst- en depressieklachten ook door de verschillen in persoonlijkheid verklaard zouden kunnen worden. Er is daarom een correlatie berekend (samenhang), maar er zal tevens onderzocht worden of de samenhang blijft bestaand als er gecontroleerd wordt voor persoonlijkheidstrekken.

Bovenstaande heeft geleid tot de volgende hoofd- en deelvragen:

Welke relatie is er tussen de dimensies van de identiteitsherinneringen, persoonlijkheidstrekken en angst- en depressieklachten?

- Hoe zijn de vier dimensies van identiteitsherinneringen (inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie) verdeeld onder Nederlandse mensen in de leeftijd van 25 tot en met 40 jaar?
- Welke relatie is er tussen de dimensies van de identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten?
- Welke relatie is er tussen de dimensies van de identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken?
- Welke relatie is er tussen angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken?
- Welke relatie blijft er bestaan met angst- en depressieklachten wanneer er gecontroleerd wordt voor identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken?

2. Methode

2.1 Respondenten

De respondenten die deel hebben genomen aan dit onderzoek komen uit een zogenaamd LISS-panel. LISS is een afkorting voor ‘Langlopende Internet Studies voor de Sociale wetenschappen (Lisspanel, z.d.). Mensen in dit LISS-panel staan representatief voor de Nederlandse bevolking vanwege aselechte sampling, wat betekent dat alle lagen uit de bevolking vertegenwoordigd zijn. De betrokkenen vullen vragenlijsten in via internet en nemen zodoende deel aan wetenschappelijke onderzoeken. Benadering om zitting te nemen in een LISS-panel wordt gedaan op basis van selectie in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het LISS-panel bestaat uit 5000 willekeurig geselecteerde huishoudens, van wie er 1 iemand per huishouden kan deelnemen om maandelijks online vragenlijsten in te vullen. In mei 2012 zijn er 3076 deelnemers gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek naar identiteitsherinneringen. Het resultaat was een aselechte steekproef binnen een longitudinaal onderzoek, bestaande uit N=2303 respondenten die de Self-Defining Memory Task (SDMT) en de Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) hebben ingevuld. Daarnaast is de International Personality Item Pool (IPIP) ingevuld door 475 respondenten. De leeftijd van deze steekproef (N=2303) loopt uiteen van 16 tot 92 jaar.

Binnen dit onderzoek is er gekozen voor een selectie van het LISS-panel op basis van de demografische variabele leeftijd. In de gegevens is er een selectie gemaakt in de leeftijdscategorie 25 tot 40 jaar, resulterend in een steekproef van totaal 362 personen. Van deze respondenten zijn in totaal 780 identiteitsherinneringen verzameld. Daarnaast hebben 282 respondenten de HADS ingevuld en 107 respondenten de IPIP, binnen de steekproef van dit onderzoek. De respondenten bestaan uit 145 mannen (40.1%) en 217 vrouwen (59.9%). De gemiddelde leeftijd is 33.37 jaar. Van deze respondenten is 40.1% gehuwd (N=145), 17% is gescheiden (N=17), 0.6% is nooit weduwe(naar) (N=2) en 54.7% is nooit getrouwd (N=198). Gekeken naar de woonsituatie, is 30.1% (N=109) alleenstaand en 41.4% (N=150) is (on)gehuwd en samenwonend met kinderen. 17 respondenten hebben het basisonderwijs afgerond (4.7%), 47 respondenten VMBO (13%), 23 respondenten HAVO/VWO (6.4%), 116 respondenten MBO (32.1%), 110 respondenten HBO (30.5%) en 48 respondenten WO (13.3%). Wat betreft het beroep is 76.8% in loondienst, 3.9% een vrije beroepsbeoefenaar en 6.4% verzorgt het huishouden. 303 respondenten zijn van autochtone herkomst (85.4%). Zie hiervoor tabel 1.

Tabel 1 Demografische gegevens van de respondenten uit het LISS-panel (N=362)

Demografische variabelen	N	%
Gemiddelde leeftijd	33.37 (SD = 4.51)	
Geslacht		
Man	145	40.1
Vrouw	217	59.9
Burgerlijke staat		
Gehuwd	145	40.1
Gescheiden	17	4.7
Weduwe(naar)	2	.6
Nooit getrouwd	198	54.7
Woonsituatie		
Alleenstaand	109	30.1
(On)gehuwd samenwonend zonder kind(eren)	75	20.7
(On)gehuwd samenwonend met kind(eren)	150	41.4
Alleenstaand, met kind(eren)	24	6.6
Anders	4	1.1
Opleidingsniveau		
Basisonderwijs	17	4.7
VMBO	47	13.0
HAVO/VWO	23	6.4
MBO	116	32.1
HBO	110	30.5
WO	48	13.3
Beroep		
Betaald werk in loondienst	278	76.8
Werkt/meewerkend gezins-/familiebedrijf	4	1.1
Vrij beroepsbeoefenaar	14	3.9
Werkzoekend na verlies werk	12	3.3
Werkzoekend eerste keer	1	.3
Vrijgesteld van werk zoeken na verlies werk	3	.8
Schoolgaand of studeert	11	3.0
Verzorgt het huishouden	23	6.4
Gepensioneerd/VUT	1	.3
(Gedeeltelijk) arbeidsongeschikt	9	2.5
Vrijwilligerswerk	2	.6
Anders	4	1.1

Herkomstgroep

Autochtone herkomst	303	85.4
Eerste generatie niet-Nederlandse, westerse afkomst	13	3.7
Eerste generatie niet-Nederlandse, niet-westerse afkomst	19	5.4
Tweede generatie niet-Nederlandse, westerse afkomst	15	4.2
Niet opgegeven	7	1.4

2.2 Meetinstrumenten

2.2.1 Self-defining memory task

De Self-Defining Memory Task (SDMT) is een vragenlijst ontworpen door Jefferson Singer, waar respondenten gevraagd wordt naar drie emotioneel geladen herinneringen (Blagov & Singer, 2004). Deze zijn belangrijk voor de persoon en van belang om hem of haar te begrijpen, dus kenmerkend zijn voor de persoon. Het gaat om persoonlijke herinneringen die belangrijk en levendig zijn. Daarnaast roepen ze nog steeds sterke positieve en/of negatieve gevoelens op en ze moeten ten minste één jaar oud zijn. Eerst werd de respondenten gevraagd om de herinneringen kort te benoemen. Hierop dienden ze de herinnering zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven en uit te leggen waarom deze herinnering kenmerkend is voor de persoon. Na deze beschrijving volgden er een aantal vragen over de herinnering waarvan de eerste was hoeveel jaar geleden deze herinnering heeft plaats gevonden. De hierop volgende vragen moesten beoordeeld worden op een schaal van 1 tot en met 6 (1=helemaal niet en 6=helemaal wel), deze vragen zijn: hoe levendig is deze herinnering tegenwoordig voor je; hoe positief voel je je tegenwoordig over deze herinnering; hoe negatief voel je je tegenwoordig over deze herinnering; in hoeverre denk je aan deze herinnering als je je afvraagt wie je bent; in hoeverre denk je aan deze herinnering als je een probleem hebt en daarvoor een oplossing zoekt; in hoeverre deel je deze herinnering met andere mensen? Alle vragen moesten beantwoord worden voor ieder van de drie herinneringen. De SDMT wordt als valide en betrouwbaar beoordeeld (Blagov & Singer, 2004).

2.2.2 International Personality Item Pool

De International Personality Pool is een wetenschappelijk samenwerkingsverband (computer gesteund) voor de ontwikkeling van meetinstrumenten voor persoonskenmerken (<http://www.ipip.ori.org>, z.d.). Het doel van de IPIP is om wetenschappers snel toegang te verlenen tot verschillende meetinstrumenten die individuele verschillen meten, en om wetenschappers deze instrumenten gezamenlijk verder te laten ontwikkelen. In deze studie zal er middels de IPIP gekeken worden naar vijf persoonlijkheidsconstructen, te weten: Extraversi-

on, Agreeableness, Conscientiousness, Emotional Stability en Intellect. Aan de hand van een vijfpuntsschaal kan iemand aangeven in hoeverre hij/zij het eens is met een stelling. Er wordt een score berekend voor elke persoonlijkheidstrekk, door de score van elke vraag bij elkaar op te tellen. Hoe hoger de score, hoe hoger de indicatie voor de eigenschap (Goldberg, Johnson, Eber, Hogan, Ashton, Cloninger & Gough, 2006). Negatief geformuleerde items zijn in het kader van de codering omgeschaald. De IPIP is meegenomen in de LISS-module, in de maand mei. De IPIP is door Lamers, Westerhof, Kovács en Bohlmeijer (2012) gebruikt in hun onderzoek naar relaties tussen persoonlijkheidskenmerken, psychopathologie en welbevinden. Zij hebben berekend dat de interne betrouwbaarheid in hun studie 0.84 was voor Extraversie, 0.78 voor de dimensie Agreeableness, 0.77 voor Nauwgezetheid, 0.87 voor Emotionele Stabieliteit en 0.76 voor Intellect (openheid voor ervaringen). Van de vijf persoonlijkheidstrekken zijn vijf nieuwe variabelen gemaakt, welke berekend zijn aan de hand van de somscore van de items die behoren tot de persoonlijkheidstrekk.

De interne betrouwbaarheid van de vragenlijst is berekend met behulp van de interne betrouwbaarheid, oftewel Cronbach's α). Voordat de betrouwbaarheid berekend kon worden, dienden een aantal items van de vragenlijsten omgeschaald te worden. De interne betrouwbaarheid voor de IPIP is berekend voor de afzonderlijke subschalen. De subschalen met bijbehorende interne betrouwbaarheid zijn als volgt: subschaal Extraversie 0.86; subschaal Agreeableness 0.74; subschaal Conscientiousness (nauwgezetheid) 0.77; subschaal Emotional Stability 0.86 en tot slot subschaal Intellect 0.76.

2.2.3 Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)

Na het beschrijven van de herinneringen, volgden er vragen die te maken hadden met de stemming van de respondent. Bij het invullen hiervan moest de respondent nagaan welk antwoord het beste aansloot bij hoe hij of zij zich de afgelopen week heeft gevoeld. Deze vragenlijst is de Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS). De respondenten beantwoordden veertien vragen op een vierpuntsschaal (0-3), zeven items voor de depressieschaal en zeven items voor de angstschaal. Opsomming van de scores op de items resulteren in een afzonderlijke score voor beide schalen; hoge scores wijzen op meer klachten. De HADS is een screeningsvragenlijst en zowel de validiteit als betrouwbaarheid zijn goed (Spinhoven, Ormel, Sloekers, Kempen, Speckens, Van Hemerta, 1997). De variabelen angst en depressie zijn berekend aan de hand van de somscore van de items die behoren tot de subschaal.

De interne betrouwbaarheid van de vragenlijsten is berekend met behulp van de interne betrouwbaarheid, oftewel Cronbach's α). Voordat de betrouwbaarheid berekend kon wor-

den, dienden een aantal items van de vragenlijsten omgeschaald te worden. Binnen deze studie is de interne betrouwbaarheid van de HADS berekend voor beide subschalen, welke 0.81 voor de subschaal Angst is en 0.65 voor de subschaal Depressie.

2.3 Data-analyse

2.3.1 Kwalitatieve analyse

De kwalitatieve analyse van de persoonlijke herinneringen uit de SDMT is uitgevoerd aan de hand van een codeerschema. Er zijn vier dimensies om antwoorden te coderen, met ieder eigen subcategorieën. De vier overkoepelende dimensies zijn: inhoud, valentie, specificiteit en betekenis. Het coderen is gedaan aan de hand van een codeerschema. De variabelen voor de inhoudsanalyse zijn: sociale relaties; school, opleiding, studie, werk of loopbaan; activiteiten in de vrije tijd; de eigen gezondheid; materiële en historische omstandigheden; en een bepaalde periode uit het eigen leven. De dimensie valentie omvat de variabelen positief, neutraal of negatief. De herinnering kan specifiek of generiek zijn. En de variabelen bij de betekenisconstructie omvatten een positieve of negatieve evaluatie van de herinnering of een positieve of negatieve betekenis voort de eigen persoon of het eigen leven. Voordat er gestart kon worden met coderen, heeft er een training plaats gevonden. Aan de hand van deze trainingen is er een inter-beoordelaar betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd (Cohen's Kappa). In tabel 2 staat een overzicht van Cohen's Kappa per dimensie, deze is voor inhoud, dimensie en betekenisconstructie goed. De dimensie specificiteit is iets lager, maar nog wel voldoende tot goed. Na deze training is er gestart met het coderen van de gegevens uit de selectie respondenten. De analyse heeft zich vervolgens gericht op de diversiteit in toegewezen codes.

Tabel 2 Overzicht Cohen's Kappa voor de dimensies

Dimensie	Cohen's Kappa
Inhoud	0.83
Valentie	0.80
Specificiteit	0.63
Betekenisconstructie	0.84

2.3.2 Statistische analyse

Naast de kwalitatieve analyse is er een statistische analyse uitgevoerd. Het doel hiervan is om te bepalen of er een samenhang is tussen verschillende constructen. Het gaat om de constructen van identiteitsherinneringen, van persoonlijkheid en van stemming. Concreet zijn dit voor de herinneringen: inhoud, valentie, specificiteit en betekenis. De constructen van persoonlijk-

heid zijn extraversion, agreeableness, conscientiousness, emotional stability en intellect. Tot slot stemming, hier betreft het angst- en depressieklachten. De correlatie is berekend tussen de genoemde constructen zodat er bepaald kan worden in hoeverre er sprake is van samenhang. Omdat niet alle constructen normaal verdeeld zijn, moest er voor de berekening van de correlatie een niet-parametrische toets worden gebruikt. Hiertoe is er een correlatieanalyse (Spearman's correlatiecoëfficiënt) ingezet. Er is afgesloten met een regressieanalyse. Omdat het met een niet-parametrische toets onmogelijk is om te controleren voor de persoonlijkheidstrekken en de dimensies van identiteitsherinneringen, is er voor de vergelijking gebruik gemaakt van een parametrische toets (regressieanalyse). Depressie en angst fungeren hierbij als afhankelijke variabele, en de dimensies van identiteitsherinneringen of de persoonlijkheidstrekk die in eerdere analyse een correlatie laten zien, waren onafhankelijke variabelen.

Voorafgaand de statistische analyse, zijn er nieuwe schaalvariabelen gemaakt. Er zijn schaalvariabelen inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie ontworpen voor iedere herinnering, die zijn gecodeerd op basis van het coderingsschema. Daarnaast is er per dimensie een schaalvariabele gemaakt, waarbij de variabele bestaat uit een optelsom van de eerder gegeven codering. De nieuwe variabelen zijn: positieve valentie, negatieve valentie, specifiek, generiek, positieve evaluatie, negatieve evaluatie, positieve betekenis en negatieve betekenis. Uitzondering hierbij vormt de dimensie inhoud, aangezien hier geen significante samenhang wordt onderzocht met angst/depressie en persoonlijkheidstrekken.

Daarnaast is er een nieuwe variabele gemaakt voor zowel de subschaal angst als subschaal depressie. Na omschaling van een aantal items, is de score van de bijbehorende items per subschaal opgeteld. Hetzelfde gaat op voor de variabelen Extraversie, Agreeableness, Nauwgezetheid, Emotionele Stabiliteit en Intellect.

De respondenten die geen herinnering(en) hebben beschreven, de HADS niet hebben ingevuld of de IPIP niet hebben ingevuld, zijn bij de overige statistische analyses gecodeerd als missing value (9). Deze respondenten danwel antwoorden, zijn daarom niet meegenomen in de overige analyses.

In de analyses en tabellen zijn de negatieve dimensies én de dimensie generiek van de identiteitsherinneringen niet genoteerd. De reden hiervoor is dat de negatieve dimensies tegenhangers zijn van de positieve dimensies, en dat de scores van de negatieve dimensies sterk afhankelijk zijn van de positieve scores. Hetzelfde geldt voor generieke herinneringen, deze zijn de tegenhanger van specifieke herinneringen.

3. Resultaten

3.1 Verdeling dimensies identiteitsherinneringen

Allereerst is er een frequentietabel opgesteld om te onderzoeken hoe de vier dimensies van identiteitsherinneringen (Blagov & Singer, 2004) in de onderzoeksgroep zijn verdeeld. Er is gekeken naar de dimensies *inhoud*, *valentie*, *specificiteit* en *betekenisconstructie* van de herinneren van de mensen in de leeftijd 25 tot en met 40 jaar. Voor elke dimensie is de verdeling in percentages aangegeven hoe respondenten hebben gescoord.

De eerste dimensie betreft *inhoud*. Uit tabel 3 komt naar voren dat ongeveer 43% van alle respondenten een herinnering hebben beschreven die te maken heeft met het thema *sociale relaties*. De twee thema's die ook veelvoorkomend zijn, zijn *school, studie, opleiding, werk en loopbaan* en *activiteiten in de vrije tijd*. De verdeling is respectievelijk 17.2% en 24.0%. De overige thema's zijn als volgt verdeeld binnen de beschreven herinneringen: *gezondheid* 6.8%, *materiële en historische omstandigheden* 6.2%, *bepaalde periode uit het eigen leven* 1.5% en *overig* 0.9%. Geconcludeerd kan worden dat de inhoud van de identiteitsherinneringen de thema's sociale relaties; school, studie, opleiding, werk en loopbaan; en activiteiten in de vrije tijd omvatten.

De tweede dimensie gaat over de *valentie* van een herinnering. De valentie kan *positief*, *negatief* of *neutraal* zijn, en binnen de respondentengroep heeft de meerderheid een herinnering met een positieve valentie beschreven (totaal 53.2%). Opmerkelijk hierin is wel dat er sprake is van een afname in het omschrijven van een positieve tweede herinnering (van 55.9% naar 49.4%), en dat het bij de derde herinnering weer toeneemt (54.4%). De herinneringen met een negatieve valentie en een neutrale valentie laten weinig verschil zien. Ongeveer een derde van de herinneringen hebben een negatieve valentie (30.3%).

Dimensie drie omvat de *specificiteit* van een herinnering, welke *specifiek* of *generiek* kan zijn. De specifieke herinneringen laten een afname zien in de verdeling; 49.4% bij de eerste herinnering tegenover 37.9% bij de derde herinnering. De generieke herinneringen laten echter een lichte toename zien in de verdeling; 50.6% bij de eerste herinnering tegenover 62.1% bij de derde herinnering. De conclusie is dat de 25 tot en met 40-jarigen net iets meer generieke herinneringen beschrijven binnen de dimensie specificiteit. De totaalverdeling laat zien dat 41.9% van de respondenten een specifieke herinnering omschrijft ten opzichte van 58.1% van de respondenten die een generieke herinnering omschrijven.

De laatste dimensie betreft de *betekenisconstructie*. Er wordt door de respondenten vaker een *positieve evaluatie* aan de herinnering gegeven (30.3%). Daarnaast wordt er ook vaak een *beschrijving* van de herinnering gegeven en wordt er aan de herinnering een *positie-*

ve betekenis verleent voor de eigen persoon of het eigen leven, respectievelijk 27.3% en 25.1%. De overige beschreven herinneringen zijn binnen de dimensie betekenisconstructie als volgt verdeeld: *negatieve evaluatie* 11.3%, *negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven* 6.0%.

Op basis van bovenstaande zijn de belangrijkste conclusies als volgt; de inhoud van identiteitsherinnering omvat vooral de thema's *sociale relaties; school, studie, opleiding, werk en loopbaan; activiteiten in de vrije tijd*. De identiteitsherinneringen hebben veelal een positieve valentie en zijn voornamelijk generiek in hun inhoud. Tot slot worden de identiteitsherinneringen vooral positief geëvalueerd, zijn regelmatig beschrijvend van karakter en hebben vaak een positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven.

Tabel 3 verdeling van de herinneringen over de vier dimensies (Totaal N=275)

Dimensies	Herinnering 1	Herinnering 2	Herinnering 3	Totaal
	Aantal respondenten per herinnering (%) (N=275)	Aantal respondenten per herinnering (%) (N=257)	Aantal respondenten per herinnering (%) (N=248)	Totaal aantal respondenten (%)
Inhoud				
1. Sociale relaties	42.9	46.7	40.3	43.3
2. School, studie, opleiding, werk en loopbaan	14.5	19.5	17.7	17.2
3. Activiteiten in de vrije tijd	25.1	19.8	27.0	24.0
4. Gezondheid	6.5	7.4	6.5	6.8
5. Materiële en historische omstandigheden	6.9	6.2	5.6	6.2
6. Bepaalde periode uit eigen leven	2.5	-	2.0	1.5
7. Overig	1.5	0.4	0.8	0.9
Valentie				
1. Positieve gebeurtenis of periode	55.9	49.4	54.4	53.2
2. Neutrale gebeurtenis of periode	13.6	18.0	17.7	16.4
3. Negatieve gebeurtenis of periode	30.5	32.5	27.8	30.3
Specificiteit				
1. Specifieke herinnering	49.4	38.6	37.9	41.9
2. Generieke herinnering	50.6	61.6	62.1	58.1
Betekenisconstructie				
1. Beschrijving	28.3	29.0	24.6	27.3
2. Positieve evaluatie v/d gebeurtenis of periode	26.8	30.2	33.9	30.3
3. Negatieve evaluatie	10.7	12.2	10.9	11.3

	v/d gebeurtenis of periode			
4.	Positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven	27.6	16.3	16.9
5.	Negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven	6.6	5.5	6.0

3.2 Verdeling en correlaties subschalen Angst en Depressie

3.2.1 Verdeling subschalen Angst en Depressie

De angstscores zijn berekend om inzicht te krijgen in de prevalentie van angstklachten bij mensen van 25 tot en met 40 jaar die deelnemen aan dit onderzoek (zie tabel 4). Een score van 0-7 punten duidt op geen angstklachten, deze score behaalt 53.3% van de respondenten. 27% behaalt een score van 8 tot en met 10, wat duidt op aanwijzingen voor mogelijke angstklachten. En een score van 11 of hoger geeft een vermoeden van een angst- of depressiestoornis, deze score heeft 16.7%. De gemiddelde schaalscore binnen Angst is 7,63. De berekende angstscores geven aan dat een meerderheid van de respondenten een score tussen de 5 en 8 heeft. Score 9 is er niet en nog eens 13,5% heeft een score van 10. De maximaal behaalde score is 18.

Daarnaast zijn de depressiescores berekend om inzicht te krijgen in de prevalentie van depressieklachten bij mensen die deelnemen aan dit onderzoek. Een score van 0-7 punten duidt op geen depressieklachten, hiertoe behoort 91.7% van de respondenten. Een score van 8 tot en met 10 duidt op aanwijzingen voor mogelijke depressieklachten, deze score heeft 5.8%. 4.3% behaalt een score van 11 of hoger en dit geeft een vermoeden van een angst- of depressiestoornis. De gemiddelde schaalscore binnen Depressie is 3.56. De berekende depressiescores geven aan dat een meerderheid van de respondenten een score tussen de 0 en 6 heeft. Score 9 is er niet en de maximaal behaalde score is 13.

Geconcludeerd kan worden dat de behaalde scores binnen de subschaal Angst een grotere spreiding hebben dan binnen de subschaal Depressie. Daarnaast ligt de score binnen de subschaal Angst relatief iets hoger dan binnen de subschaal Depressie.

3.2.2 Samenhang angst- en depressieklachten en dimensies identiteitsherinneringen

Vervolgens is de samenhang onderzocht tussen enerzijds angstklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen. Anderzijds is de samenhang onderzocht tussen depressieklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen. De resultaten hiervan zijn weer te vinden in tabel 4.

Tabel 4 Spearman correlatiecoëfficiënt m.b.t. Angstklachten/Depressieklachten en dimensies identiteitsherinneringen (HADS: N=282 / SDMT: N=275)

Dimensies	Angst (ρ)	Depressie (ρ)	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Angst			7.63	2.98
Depressie			3.56	2.67
<i>Positieve valentie</i>	-.10	-.15*	1.14	1.06
Specifieke herinnering	.09	-.01	.90	1.02
<i>Positieve evaluatie</i>	-.16*	-.23**	.65	.89
<i>Positieve betekenis voor de eigen persoon/het leven</i>	-.11	-.21**	.54	.89

* P < .05 (2-tailed)

** P < .01 (2-tailed)

Gekeken naar de subschaal angst, komt er uit de tabel een samenhang naar voren tussen angstklachten en een dimensie. Er is sprake van een significante negatieve samenhang tussen angstklachten en de dimensie *positieve evaluatie*, $\rho = -.16$. Dit toont aan dat wanneer mensen meer angstklachten hebben, er minder sprake is van herinneringen met een positieve evaluatie.

Bij de subschaal depressie komt er uit de tabel een samenhang naar voren tussen depressieklachten en een drietal dimensies. Het gaat om de dimensie *positieve valentie*, $\rho = -.15$; de dimensie *positieve evaluatie*, $\rho = -.23$ en de dimensie *positieve betekenis voor de eigen persoon/het leven*, $\rho = -.20$. Dit toont aan dat wanneer mensen meer depressieve klachten hebben, er minder sprake is van herinneringen met een positieve valentie, een positieve evaluatie en een positieve betekenis.

3.3 Verdeling en correlatie identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken

Naast de samenhang tussen angst- en depressieklachten met de dimensies van de identiteitsherinneringen, en de samenhang tussen angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken, is er geanalyseerd in hoeverre er een samenhang te vinden is tussen identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken (zie tabel 5).

Tabel 5 Spearman correlatiecoëfficiënt m.b.t. identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken
(SDMT: N= 275 / IPIP: N=107)

Dimensies	Extraversie (ρ)	Agree- ableness (ρ)	Conscient- iousness (ρ)	Emotional Stability (ρ)	Intellect (ρ)
Gemiddelde	33.24	34.79	36.89	34.79	35.76
Standaarddeviatie	7.15	4.29	5.14	7.40	4.55
<i>Positieve valentie</i>	.26**	.08	-.06	.18	.21*
<i>Specifieke herinnering</i>	.06	.30**	-.16	-.09	.17
<i>Positieve evaluatie</i>	.15	.02	-.00	.21*	.10
<i>Positieve betekenis voor de eigen persoon/het leven</i>	.20*	.10	.10	.01	.41**

* $P < .05$ (2-tailed)

** $P < .01$ (2-tailed)

Uit tabel 5 komt een samenhang naar voren tussen persoonlijkheidstrekken en een aantal dimensies van identiteitsherinneringen. Er is sprake van een significante samenhang tussen *Extraversie* en de dimensie *positieve valentie*, $\rho = .26$; *Extraversie* en de dimensie *positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven*, $\rho = .20$. Dit houdt in dat meer extraverte mensen, vaker herinneringen hebben met een positieve valentie en een positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven.

De persoonlijkheidstrek *Agreeableness* laat een significante samenhang zien met de dimensie *specifieke herinnering* $\rho = .30$. Dit toont aan dat meer vriendelijke mensen vaker specifieke herinneringen hebben.

De persoonlijkheidstrek *Conscientiousness* laat geen significante samenhang zien met de dimensies van identiteitsherinneringen.

Er komt een significante samenhang naar voren tussen de persoonlijkheidstrek *Emotional Stability* met de dimensie *positieve evaluatie* $\rho = .21$. Dit houdt in dat meer emotioneel stabiele mensen vaker herinneringen hebben met een positieve valentie.

Tot slot laat de persoonlijkheidstrek een significante samenhang zien met een tweetal dimensies van identiteitsherinneringen. Er is sprake van een significante en positieve samenhang met de dimensie *positieve valentie*, $\rho = .21$ en de dimensie *positieve betekenis voor de eigen persoon/het leven*, $\rho = .41$. Mensen die meer open staan voor nieuwe dingen/vernieuwing, hebben vaker herinneringen met een positieve valentie en/of een positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven.

3.4 Samenhang angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken

Om de samenhang te bepalen tussen Angst- en Depressieklachten en verschillende persoonlijkheidstrekken, is er een analyse uitgevoerd met de Spearman correlatiecoëfficiënt (tabel 6).

Tabel 6 Spearman correlatiecoëfficiënt subschaal Angst/Depressie en subschalen IPIP
(HADS: N=282 / IPIP: N=107)

Dimensies	Angst (ρ)	Depressie (ρ)	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Angst			7.63	2.98
Depressie			3.56	2.67
<i>Extraversie</i>	.03	-.25*	33.24	7.15
Agreeableness	-.09	-.10	34.79	4.29
Conscientiousness	-.20	-.15	36.89	5.14
<i>Emotional Stability</i>	-.41**	-.45**	34.79	7.40
<i>Intellect</i>	-.25	-.38**	35.76	4.55

* P < .05 (2-tailed)

** P < .01 (2-tailed)

Uit de tabel komt een samenhang naar voren tussen de dimensie Angst en een subschaal van de IPIP. Er is sprake van een significante en negatieve samenhang tussen angstklachten en de dimensie *Emotional Stability*, $\rho = -.41$.

Daarnaast komt een samenhang naar voren tussen de dimensie Depressie en een aantal persoonlijkheidstrekken. Er is sprake van een significante en negatieve samenhang tussen zowel depressieklachten en de persoonlijkheidstrek *Extraversie*, $\rho = -.25$; als met de persoonlijkheidstrek *Emotional Stability*, $\rho = -.45$ en tot slot met de persoonlijkheidstrek *Intellect*, $\rho = -.38$. Mensen met depressieve klachten zijn vaak minder extravert, minder emotioneel stabiel en staan minder open voor nieuwe dingen.

3.5 Regressieanalyse

Om te analyseren in hoeverre er sprake is van een specifieke samenhang tussen verschillende dimensies, is er gebruikt gemaakt van een regressieanalyse. Tabel 7 toont de resultaten van de regressieanalyse. Depressie en Angst zijn de afhankelijke variabele, waarbij er gecontroleerd zal worden voor persoonlijkheidstrekken en een aantal dimensies van de identiteitsherinneringen. Op basis van eerder getoonde correlaties, zijn onderstaande persoonlijkheidstrekken en dimensies van identiteitsherinneringen meegenomen in de regressieanalyse.

Tabel 7 Regressieanalyse met Depressie en Angst als afhankelijke variabele

Dimensies	Gestandaardiseerde Regressiecoëfficiënt
Depressie	
Extraversie	.032
<i>Emotionele stabiliteit</i>	-.389***
Intellect	-.090
Positieve valentie	-.042
<i>Positieve evaluatie</i>	-.255*
<i>Positieve betekenis</i>	-.404***
Angst	
<i>Emotionele stabiliteit</i>	-.453**
Positieve evaluatie	-.038

* P < .05 (2-tailed)

** P < .01 (2-tailed)

*** P < .001 (2-tailed)

Wat kan er gezegd worden over een onderlinge relatie tussen angst- en depressieklachten met zowel de dimensies van identiteitsherinneringen als de persoonlijkheidstrekken? Geconcludeerd kan worden dat voor Depressie, de persoonlijkheidstrek *Emotionele stabiliteit* (-.389) en de dimensies *Positieve evaluatie* (-.255) en *Positieve betekenis* (-.404) van de identiteitsherinneringen de grootste gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt hebben en significant zijn. Emotionele stabiliteit en de dimensies positieve evaluatie en positieve betekenis laten een samenhang zien met depressie.

Bij Angst laat de persoonlijkheidstrek *Emotionele stabiliteit* eveneens de belangrijkste samenhang zien, met een significante gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt (-.431).

4. Conclusie en Discussie

De aanleiding voor dit onderzoek naar de identiteitsherinneringen kwam voort uit beperkt onderzoek naar identiteitsherinneringen bij mensen in de leeftijd van 25-40 jaar. Het vernieuwende aspect van deze studie heeft betrekking op de samenhang tussen de drie constructen die centraal staan; identiteitsherinneringen, angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken. Eerst zijn de dimensies, namelijk inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie van identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten afzonderlijk van elkaar in kaart gebracht. Vervolgens is de samenhang bekeken tussen de dimensies valentie, specificiteit en betekenisconstructie met de subschalen angst- en depressieklachten. Daarnaast is de samenhang onderzocht tussen de dimensies van identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken. Hierop volgend is gekeken naar de samenhang tussen de subschalen angst- en depressieklachten met de persoonlijkheidstrekken. Tot slot is bekeken welke samenhang er is tussen de dimensies van de identiteitsherinneringen en de persoonlijkheidstrekken. De meest belangrijke onderzoeksvraag in dit onderzoek luidde: *Welke relatie blijft er bestaan met angst- en depressieklachten wanneer er gecontroleerd wordt voor identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken?* Vanuit de analyses zijn zowel verwachte relaties op basis van de gedane literatuurstudie, als niet voorspelde en bijzondere bevindingen gevonden. Deze laatste bevindingen zullen later in de discussie worden beschreven. Er zal worden afgesloten met zowel sterke punten als beperkingen binnen deze studie en in het verlengde hiervan zijn er een aantal aanbevelingen gedaan.

4.1 Conclusie

De conclusie is dat de persoonlijkheidstrek *Emotionele Stabiliteit* de belangrijkste samenhang heeft met zowel depressieklachten als angstklachten. En daarnaast hebben de dimensies *Positieve evaluatie* en *Positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven* eveneens een belangrijke samenhang met depressieklachten. Dit betekent dat mensen die weinig (minder) emotioneel stabiel zijn, vaker depressie- of angstklachten ervaren. Daarnaast betekent het dat mensen die minder vaak herinneringen met een positieve evaluatie en/of positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven hebben, vaker depressieklachten ervaren.

De relevante onderlinge relaties en de koppeling met de literatuur zullen in de volgende alinea's nader beschreven worden.

Er was sprake van een niet-normale verdeling, waardoor er een non-parametrische Spearman correlatie is uitgevoerd, gevolgd door een parametrische regressieanalyse. Dit heeft er echter niet toe geleid dat de gevonden relaties in beide analyses echt anders zijn. De niet-normale verdeling lijkt dus geen groot effect te hebben gehad op de resultaten.

Gekeken naar de literatuurstudie, wordt veelal gevonden dat neuroticisme en negatief affect een grote rol spelen in de psychische gezondheid (Blagov & Singer, 2004; Watson, Berntsen, Kuyken & Watkins, 2012; Denkova et al., 2012). Dit maakt het een logisch gegeven dat de persoonlijkheidstrek Emotionele Stabiliteit (of Neuroticisme) een grotere samenhang heeft met zowel depressie- als angstklachten dan de andere persoonlijkheidstreken. Zoals Conway (2005) stelt in het SMS model, spelen correspondentie en coherentie een belangrijke rol om verbinding te houden met de realiteit en de behoefte om een stabiel zelf te vormen. Met de samenhang tussen Emotionele stabiliteit (of neuroticisme) en de aanwezigheid van depressieklachten, is er vaker sprake van een negatief affect en overgeneralisatie (Williams et al., 2007), dit maakt het lastig om gebeurtenissen nauwkeurig op te slaan in de autobiografische kennisbasis zodat deze overeenkomt met de werkelijkheid (correspondentie) en deze vervolgens weer terug te halen. Het beperkt tot niet kunnen terughalen van autobiografische herinneringen leidt er vervolgens toe dat een verdere uitvoering van de huidige doelen en het bewijs van ten minste enige positieve vooruitgang niet ondersteund worden (coherentie). Tenzamen leidt dit er toe dat iemand geen stabiel zelf kan vormen en er geen sprake zal zijn van een psychische gezondheid.

Daarnaast lijkt betekenisconstructie, naast persoonlijkheid, echter ook een rol te spelen binnen de psychische gezondheid van individuen. Het terugblikken op een gebeurtenis en de positieve evaluatie en/of betekenis die hier vervolgens aan gegeven wordt, draagt bij in een afname van psychische klachten. Hiermee lijkt dat een positieve betekenisconstructie bij de Nederlandse bevolking van 25-40 jaar, bijdraagt aan levendig houden van positieve herinneringen, het versterken eigen identiteit, het ervaren van geluk en een goed welbevinden (Singer et al., 2007; Sedikides & Green, 2009; Westerhof & Bohlmeijer, 2012).

Bijzonder is tot slot de ontbrekende relatie met angstklachten. Er wordt een relatie gevonden met de dimensie positieve evaluatie, maar wanneer de persoonlijkheidstrek Emotionele stabiliteit wordt toegevoegd – verdwijnt de eerder gevonden relatie. Dit kan verklaard worden door de mogelijke aanwezigheid van een indirect verband: weinig emotionele stabiliteit gaat samen met minder positieve evaluatie, hetgeen weer met angstklachten samenhangt.

4.2 Discussie

4.2.1 Identiteitsherinneringen en de vier dimensies.

Veel van de gevonden resultaten zijn in overeenstemming met eerder onderzoek (Singer & Moffit, 1991; Bluck & Habermas 2000; Blagov & Singer, 2004; Singer et al., 2007; Sedidekes & Green, 2009).

De verdeling specifieke herinnering tegenover generieke herinnering wijkt in dit onderzoek enigszins af. De verdeling is gemiddeld genomen 41.9% (specifiek) tegenover 58.1% (generiek). Waar de literatuur vooral specifieke herinneringen bij studenten en generieke herinneringen bij volwassenen beschrijft (Holland & Rabbitt, 1990; Singer & Moffit, 1991; Levine et al., 2002; Blagov & Singer, 2004; Singer et al., 2007), toont eerder onderzoek uit vergelijkbare masterthesissen een gemiddelde verdeling aan van specifieke herinneringen bij jong-volwassenen (22,9%) en bij 15% bij ouderen (Horjus, 2012; Bachoe, 2013). Jongeren lijken niet meer specifieke herinneringen te beschrijven. Dit maakt dat depressieklachten een rol lijken te spelen: de prevalentie van depressie is 5,8% in de leeftijd 15-65 jaar en de 1-jaarsprevalentie bij ouderen (65+) is 5,0% en daarnaast draagt de aanwezigheid van deze klachten immers bij aan het beschrijven van vooral generieke herinneringen (Clark & Teasdale, 1982; Williams et al., 2007; Trimbos-Instituut, 2011; Sumner, 2012; Watson et al., 2012; Bachoe, 2013).

De dimensie betekenisconstructie toont dat volwassenen van 25-40 jaar vooral herinneringen terughalen met een positieve betekenisconstructie. Vanwege de herinneringen met veelal een positieve valentie én een positieve betekenisconstructie, geeft dit een bevestiging dat een positieve betekenisconstructie in de herinneringen bijdraagt aan zowel het levendig houden van positieve herinneringen, als aan het geven van betekenis - zodat het ervaren van geluk en een goed welbevinden vergroot kan worden (Singer et al., 2007; Sedikides & Green, 2009; Westerhof & Bohlmeijer, 2012).

4.2.2 Identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten.

De gevonden resultaten komen veelal overeen met de literatuurstudie (Clark & Teasdale, 1982; Blagov & Singer, 2004; Williams et al., 2007; Watson, Berntsen, Kuyken & Watkins, 2012). De conclusie die hieruit getrokken kan worden, is dat wanneer er sprake is van een hogere mate van depressieklachten, herinneringen minder snel een positieve valentie bevatten en eerder gerelateerd zijn aan een negatieve evaluatie en/of betekenis.

Tegen de verwachting in, is er geen significante samenhang gevonden tussen de dimensie *specificiteit* en depressieklachten. Dit is opmerkelijk, aangezien een verminderde ge-

heugenspecificiteit (overgeneralisatie) een van de kenmerken is bij depressieve klachten (Williams et al., 2007; Watson et al., 2012). Meer bijzonder is het gegeven dat het resultaat uit dit onderzoek ook gevonden wordt in een vergelijkbare masterthesis (Horjus, 2012). Het behoort tot de mogelijkheid dat de ‘lagere’ Cohen’s Kappa op specificiteit hierin bijdraagt, er kunnen fouten zijn opgetreden waardoor dit verklaard wordt.

De conclusie met betrekking tot angst is dat wanneer er sprake is van angstklachten, iemand minder herinneringen heeft met een positieve evaluatie, overeenkomstig met de literatuur (Watson et al., 2012).

Bijzonder is dat er geen samenhang is gevonden tussen angstklachten en de dimensie valentie, terwijl angstklachten bijdragen in het terughalen van meer emotioneel negatief beladen herinneringen (Clark & Teasdale, 1982; Blagov & Singer, 2004; Watson et al., 2012). Het kan zijn dat angstklachten niet voldoende gemeten worden met de HADS, waardoor er geen samenhang naar voren komt.

Kortom; het onderzoek heeft het inzicht gegeven dat er geen samenhang lijkt te zijn tussen dimensies van identiteitsherinneringen en angstklachten.

4.2.3 Identiteitsherinneringen en persoonlijkheidstrekken.

In lijn met de literatuur (McCrae & Costa, 1985; Denkova et al., 2012), wordt gevonden dat extraverte mensen vaak herinneringen met een positief affect terughalen.

Opmerkelijk resultaat is de samenhang tussen *Agreeableness* (vriendelijkheid) en de dimensie *specificiteit*. Dat houdt in dat hoe hoger iemand scoort op *Agreeableness*, hoe meer er sprake is van specifieke herinneringen bij deze persoon. Deze gevonden samenhang sluit niet aan bij de literatuurstudie. De literatuur duidt een samenhang tussen de vriendelijkheid en positief affect in de beschreven herinnering aan (Sutin & Robins, 2005), maar dat wordt in deze studie niet gevonden. Daarnaast laat een vergelijkbare masterthese onder ouderen een samenhang zien tussen vriendelijkheid en positieve betekenis (Bachoe, 2013).

De onderzoeksresultaten laten geen significante samenhang zien tussen *Conscientiousness* en een van de dimensies van identiteitsherinneringen. Opmerkelijk, de literatuurstudie laat namelijk zien dat een hoge score op *Conscientiousness* samenhangt met een korte en feitelijke beschrijving van (rouw)verhalen en met meer uitdrukkingen van positief affect door studenten in hun herinnering (Baddeley & Singer, 2007; Sutin & Robins, 2005).

Een verklaring voor de afwijkende resultaten kan de steekproef zijn; er zijn ‘slechts’ 107 respondenten die de IPIP hebben ingevuld tegenover 275 respondenten die herinneringen hebben beschreven – dit kan een vertekend beeld geven. Daarnaast kan de doelgroep een rol

spelen in het afwijkende resultaat. Het onderzoek van Sutin en Robins (2005) gaat over rouwverhalen, waar de doelgroep dus een specifieke herinnering moet beschrijven over verlies, hetgeen vaak een negatief gevoel met zich mee kan brengen. Ten gevolge hiervan kunnen zij hun herinnering kort en feitelijk beschreven, waardoor er een samenhang te vinden is met de persoonlijkheidstrek. In dit onderzoek waren respondenten geheel vrij in de keuze voor hun drie herinneringen, wat er voor gezorgd kan hebben dat er geen samenhang gevonden is. Tot slot speelt de levenservaring/de opgedane ervaringen van iemand een rol. Afhankelijk hiervan worden identiteitsherinneringen aangepast, en dat kan verklaren hoe het komt dat een samenhang met persoonlijkheidstrekken kan afwijken.

Tevens is er gevonden dat een emotioneel stabiel iemand, zijn of haar herinneringen vaker positief evalueert. Overeenkomstig met de literatuurstudie, welke beschrijft dat een hoge score op neuroticisme gepaard gaat met meer negatieve identiteitsherinneringen en negatieve aspecten van herinneringen (Sutin & Robins, 2005; Rasmussen & Berntsen, 2010; Denkova et al., 2012). Dit onderzoek draagt dus bij in eerder gevonden resultaten dat er eveneens bij een representatieve groep respondenten, sprake is van een samenhang tussen de persoonlijkheidstrek emotionele stabiliteit (of neuroticisme) en het affect dat beschreven wordt bij herinneringen.

De laatst gevonden samenhang is dat iemand die in grote mate open staat voor nieuwe dingen (*Intellect*), vaker herinneringen heeft met een positieve valentie en/of een positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven. Dit is in overeenstemming met de literatuur, welke een positieve samenhang beschrijft tussen openheid en onder andere het geven van een positieve betekenis aan gebeurtenissen, levendigheid en emotionele intensiteit (Blagov & Singer, 2004; Rasmussen & Berntsen, 2010).

4.3 Sterke punten en beperkingen

Er wordt gestart met de sterke punten van dit onderzoek. Waar onderzoek zich tot nu toe veelal op beperkte doelgroepen richtte (studenten), is de focus van dit onderzoek op basis van een aselechte steekproef. Eerder onderzoek met specifieke doelgroepen maakt het lastig om resultaten te vergelijken en waar mogelijk resultaten te doen laten gelden voor een representatieve populatie. De doelgroep binnen dit onderzoek omvat een representatief beeld van de 25 tot 40-jarigen uit de Nederlandse bevolking. Daarnaast heeft de dataverzameling middels het internet plaatsgevonden. Er is in deze studie gewerkt met een online panel (LISS-panel), in tegenstelling tot veel eerder onderzoek. Naast het voordeel dat het in verhouding relatief

goedkoop en snel is, wordt de kans vergroot om meer respondenten te bereiken. Hier draagt in bij dat de respondent zelf het tijdstip en tempo kan bepalen om de instrumenten in te vullen. Het vernieuwende aspect van dit onderzoek is tevens een sterk punt; het onderzoek is breed gedaan. Waar eerder onderzoek zich richtte op één onderzoeksvariabele of de keuze voor ‘slechts’ twee persoonlijkheidstrekken, legt dit onderzoek juist de nadruk op drie onderzoeksvariabelen die tevens onderling met elkaar vergeleken zijn. De mate van angst en depressie is in verband gebracht met zowel de vijf persoonlijkheidstrekken als met de dimensies van identiteitsherinneringen.

Naast de sterke punten, bevat dit onderzoek eveneens een aantal beperkingen die een rol kunnen spelen bij (bijzondere) onderzoeksresultaten. Het coderingsproces geeft een interne beoordelaarsbetrouwbaarheid, waarbij de dimensie specificiteit lager uitvalt in vergelijking met de overige dimensies. Dit maakt dat het mogelijk is dat er tijdens het coderen fouten zijn opgetreden.

Een van de aandachtspunten is eveneens het gebruik van de HADS. Dit is een screeningsinstrument om angst- en depressieklachten in kaart te brengen. Binnen de dimensie Depressie inventariseert het vooral de afwezigheid van positieve aspecten. Dit brengt een risico van fout-negatieven met zich mee; respondenten vallen buiten de categorie ‘depressie(ve klachten)’. Eveneens kan de positieve formulering van de items invloed hebben gehad op de totaalscores van de onderzoeksresultaten. In de toekomst is het wenselijk om een instrument te gebruiken dat naast per dimensie of de positieve of de negatieve aspecten (of beide per dimensie) inventariseert.

Tot slot hebben is het aantal respondenten dat de IPIP heeft ingevuld (N=107) vrij laag in verhouding tot de respondenten die de SDMT en de HADS hebben ingevuld. Het behoort tot de mogelijkheden dat er wel onderlinge correlaties worden gevonden van persoonlijkheidstrekken met identiteitsherinneringen of met angst- en depressieklachten die overeenkomen met de literatuur, wanneer het aantal respondenten meer overeenkomt.

5. Aanbevelingen

In aanvulling op bovenstaande, zijn er een aantal aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig onderzoek.

Gestart wordt met de aanbeveling om longitudinaal onderzoek te doen naar identiteitsherinneringen, persoonlijkheidseigenschappen en de mate van angst en depressie. Het huidige onderzoek baseert zich op gegevens van een momentopname en dit maakt dat de uitspraken in

dit onderzoek als voorlopig beschouwd moeten worden. Dit maakt het interessant om de ontwikkelingen op langere termijn in kaart te brengen.

Daarnaast is het wenselijk om de valentie van een herinnering door de respondent zelf te laten beschrijven. Nu was de interpretatie hiervan aan de beoordelaar, terwijl er identiteitsherinneringen waren die hierin geen duidelijke richting gaven. Dit verkleint de kans op fouten en vergroot de betrouwbaarheid van de scoring.

Verder is een aanbeveling om meer wetenschappelijk onderzoek te doen, zodat vergelijkingen mogelijk zijn. Hierbij moet gedacht worden aan een herhaling van deze studie, dit kan uitwijzen of het dezelfde resultaten oplevert. Daarnaast is het ook aan te raden om dit onderzoek uit te voeren onder de doelgroep studenten en de doelgroep ouderen. Daarmee kan onderzocht worden of deze doelgroepen soortgelijke resultaten hebben. En tevens maakt dit het mogelijk om te onderzoeken welke rol de levensfase van mensen een rol speelt bij identiteitsherinneringen, angst- en depressieklachten en persoonlijkheidstrekken.

Van belang is om de variabelen redemptie en contaminatie mee te nemen in vervolgonderzoek. Uit het huidige onderzoek is immers gebleken dat de dimensie positieve betekenisconstructie een samenhang heeft met de mate van depressieklachten. Vooral redemptieve herinneringen (het slechte wordt vervangen door het goede) lijken een bijdrage te kunnen leveren aan een positieve geestelijke gezondheid.

In het verlengde van de vorige aanbevelingen, kan er tevens een aanbeveling worden gedaan voor aanvullingen op behandelingen. De studie heeft aangetoond dat de persoonlijkheidstrekk Emotionele Stabiliteit samenhang heeft met depressieklachten. In de behandeling voor depressie zou er meer oog kunnen zijn voor de persoonlijkheidstrekken van een individu, waardoor een behandeling meer persoonsgericht is en mogelijk meer effectief. Hetzelfde geldt echter voor de dimensie positieve betekenisconstructie van identiteitsherinneringen. Dit gegeven naast de theorie gelegd dat betekenis geven aan het leven een rol speelt bij een goed welbevinden (Westerhof & Bohlmeijer, 2012) en oudere volwassenen negatieve gebeurtenissen vaak hervormen - betekenisconstructie - (Singer et al, 2007); maakt het wenselijk om in de behandeling meer nadruk te leggen op het geven van een positieve betekenis aan herinneringen danwel het hervormen van negatieve herinneringen. Gezien de (voorlopige) uitkomsten van dit onderzoek, is er een grote kans dat dit zal leiden tot het vergroten van het welbevinden van mensen en daarmee de kans op angst- en depressieklachten te verkleinen.

Referenties

- Bachoe, S. (2013). 'Er was eens...'. Het leven als narratief. Onderzoek naar de relatie tussen persoonlijkheid, depressiviteit en identiteitsherinneringen bij ouderen. Verkregen op 5 december 2013, via Universiteit Twente, van [http://essay.utwente.nl/64043/1/Bachoe,_S.D._-_s1096990_\(verslag\).pdf](http://essay.utwente.nl/64043/1/Bachoe,_S.D._-_s1096990_(verslag).pdf)
- Baddeley, J.L., & Singer, J.A. (2007). Telling losses: Personality correlates and functions of bereavement narratives. *Journal of Research in Personality*, 42, 421-438.
- Blagov, P., & Singer, J. (2004). Four dimensions of self-defining memories (specificity, meaning, content, and affect) and their relationships to self-restraint, distress, and repressive defensiveness. *Journal of Personality*, 72, 481-511.
- Bluck, S., & Habermas, T. (2000). The life story schema. *Motivation and emotion*, 24, 121-147.
- Clark, D.M., & Teasdale, J.D. (1982). Diurnal variations in clinical depression and accessibility of memories of positive and negative experiences. *Journal of Abnormal Psychology*, 91, 87-95.
- Conway, M.A. (2005). Memory and the self. *Journal of Memory and Language*, 53, 594-628.
- Conway, M.A., Singer, J.A., & Tagini, A. (2004). The self and autobiographical memory: Correspondence and coherence. *Social Cognition*, 22, 491-529.
- Conway, M.A., & Pleydell-Pearce, C. (2000). The Construction of autobiographical Memories in the self-memory system. *Psychological Review*, 107, 261-288.
- Denkova, E., Dolcos, S., & Dolcos, F. (2012). Reliving emotional personal memories: Affective biases linked to personality and sex-related differences. *American Psychological Association*.
- Goldberg, L.R., Johnson, J.A., Eber, H.W., Hogan, R., Ashton, M.C., Cloninger, C.R. & Gough, H.C. (2006). The International Personality Item Pool and the future of public-domain personality measures. *Journal of Research in Personality*, 40, 84-96.
- Graaf de, R., Have ten, M. & Dorsselaer, S. (2010). *Nemesis 2: De psychische gezondheid van de Nederlandse bevolking. Opzet en eerste resultaten*. Uitgever: Trimbos Instituut. Geraadpleegd op 7 december 2013, via <http://www.trimbos.nl/onderwerpen/psychische-gezondheid/angststoornissen-algemeen/feiten-en-cijfers/enigerlei-angststoornis-12-maanden>
- Holland, C.A. & Rabbitt, P.M. (1990). Autobiographical and text recall in the elderly: An investigation of a processing resource deficit. *Quarterly Journal of Experimental*

- Psychology: Human Experimental Psychology*, 42, 441-470.
- Horjus, N. (2012). *Identiteitsherinneringen van jongvolwassenen en hun geestelijke gezondheid. Onderzoek naar de samenhang tussen identiteitsherinneringen van Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar en angst- en depressieklachten*. Verkregen op 5 december 2013, via Universiteit Twente, van [http://essay.utwente.nl/63267/1/Horjus,_N.C._-_s1134930_\(verslag\).pdf](http://essay.utwente.nl/63267/1/Horjus,_N.C._-_s1134930_(verslag).pdf)
- Horowitz, M.J. (1971). Cognitive response to stressful stimuli. *General Archives of Psychiatry*, 25, 419-428.
- International Personality Item Pool: A Scientific Collaboratory for the Development of Advanced Measures of Personality Traits and Other Individual Differences (z.d.). Verkregen op 20 maart 2013 van <http://ipip.ori.org/> (z.d.). Internet Website.
- Lamers, S.M.A., Westerhof, G.J., Kovács, V., & Bohlmeijer, E.T. (2012). Differential relationships in the association of the Big Five personality traits with positive mental health and psychopathology. *Journal of Research in Personality*, 46, 517-524.
- Levine, B., Svoboda, E., Hay, J., Winocur, G., & Moscovitch, M. (2002). Ageing and autobiographical memory: Dissociating episodic from semantic retrieval. *Psychology and Ageing*, 17, 677-689.
- Lisspanel (z.d.). Verkregen op 20 maart 2013 van <http://www.lisspanel.nl/website/>.
- Maguire, E.A., & Frith, C.D. (2003). Ageing affects the engagements of the hippocampus during autobiographical memory retrieval. *Brain*, 126, 1511-1523.
- McAdams, D.P., Reynolds, J., Lewis, M.L., Patten, A., & Bowman, P.T. (2001). When bad things turn good and good things turn bad: Sequences of redemption and contamination in life narrative, and their relation to psychosocial adaption in midlife adults and in students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 472-483.
- McAdams, D.P. (2004). The redemptive self: narrative identity in America today. In D.R. Beike & J. M. Lampinen (Eds.), *The self and memory. Studies in self and identity* (95-115). New York: Psychology Press.
- McCrae, R.R., & Costa Jr., P.T. (1982). Self-Concept and the stability of personality: Cross-sectional comparisons of self-reports and ratings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 6, 1282-1292.
- McCrae, R.R., & Costa Jr., P.T. (1985). Updating Norman's "adequate taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 3, 710-721.
- McCrae, R.R., & Costa Jr., P.T. (1987). Validation of the Five-Factor Model of personality

- across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 1, 81-90.
- Norman, W.T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 574-583.
- Pals, J.L. (2007). Narrative identity processing of difficult life experiences: Pathways of personality development and positive self-transformation in adulthood. *Journal of Personality*, 74, 1079-1109.
- Rasmussen, A.S., & Berntsen, D. (2010). Personality traits and autobiographical memory: Openness is positively related to the experience and usage of recollections. *Memory*, 18, 7, 774-786.
- Robinson, J.A. (1986). Autobiographical memory: A historical prologue. In D.C. Rubin (Ed.), *Autobiographical memory* (95-115). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Sedikides, C., & Green, J. (2009). Memory as a self-protective mechanism. *Social and Personality Psychology Compass*, 3, 1055-1068.
- Singer, J.A. & Moffit, K.H. (1991). An experimental investigation of specificity and generality in memory narratives. *Imagination, cognition & Personality*, 11, 233-257.
- Singer, J., Rexhaj, B., & Baddeley, J. (2007). Older, wiser, and happier? Comparing older adults' and college students' self defining memories. *Memory*, 15, 8, 886-898.
- Spinhoven, PH., Ormel, J., Sloekers, P.P.A., Kempen, G.I.J.M., Speckens, A.E.M. & Van Hemerta, A.M. (1997). A validation study of the Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) in different groups of Dutch subjects. *Psychological Medicine*, 27, 363-370.
- Sutin, A.R., & Robins, R.W. (2005). Continuity and correlates of emotions and motives in self-defining memories. *Journal of Personality*, 73, 3, 793-824.
- Sumner, J.A., Mineka, S., & McAdams, D.P. (2012). Specificity in autobiographical memory narratives correlates with performance on the Autobiographical Memory Test and prospectively predicts depressive symptoms. *Memory*.
- Thorne, A. (2000). Personal memory telling and personality development. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 46-56.
- Trimbos Instituut (2011). *Preventie van depressie. Factsheet Preventie 2011*. Utrecht: Conijn, B. & Ruiter, M.
- Tulving, E. (1972). Episodic and semantic memory. In E. Tulving & W. Donaldson (Eds.),

- Organization of memory* (pp. 381-403). New York: Academic Press.
- Watson, L.A., Berntsen, D., Kuyken, W., & Watkins, E.R. (2012). The characteristics of involuntary and voluntary autobiographical memories in depressed and never depressed individuals. *Consciousness and Cognition*, *21*, 1382-1392.
- Westerhof, G. (2013). Codeerschema voor de self-defining memory test in het Liss-panel. Universiteit Twente, Enschede.
- Westerhof, G., & Bohlmeijer, E. (2010). *Psychologie van de levenskunst*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Williams, J.M.G. (2006). Capture and rumination, functional avoidance, and executive control (CaRFAX): Three processes that underlie overgeneral memory. *Cognition and Emotion*, *20*, 548-568.
- Williams, J.M.G., Barnhofer, T., Crane, C., Hermans, D., Raes, F., Watkins, E., & Dalgleish, T. (2007). Autobiographical memory specificity and emotional disorder. *Psychological Bulletin*, *133*, *1*, 122-148.

Bijlage Self-Defining Memory Task

Persoonlijke herinneringen

Bij de volgende vragen gaat het om persoonlijke herinneringen. Het gaat om herinneringen aan gebeurtenissen die voor je eigen persoon het meest belangrijk zijn. We vragen je straks drie herinneringen uit je eigen leven te beschrijven.

Vooraf hebben we een paar belangrijke opmerkingen.

1. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk mensen van alle leeftijden en uit alle lagen van de bevolking meedoen. We willen namelijk een zo goed mogelijk beeld krijgen van de herinneringen die in het leven van Nederlanders een rol spelen.
2. Er zijn geen speciale schrijftalenten nodig: het gaat er niet om een “mooi” verhaal te schrijven.
3. Herinneringen ophalen kan heel persoonlijk zijn. Je persoonlijke herinneringen worden daarom anoniem en vertrouwelijk verwerkt. Verwijzingen naar personen en plaatsen worden eruit gehaald, zodat de herinneringen nooit naar jou persoonlijk herleid kunnen worden.

Om je privacy nog beter te waarborgen kun je hier aangeven hoe we je herinneringen mogen gebruiken:

0 Mijn herinneringen mogen alleen door onderzoekers gelezen en gebruikt worden in het kader van het onderzoeksproject.

0 Nadat mijn herinneringen anoniem gemaakt zijn, mogen ze gebruikt worden als voorbeelden in wetenschappelijke publicaties en voordrachten en in onderwijs voor studenten.

In de volgende vragen gaat het om je persoonlijke herinneringen. Wil je de volgende uitleg goed doorlezen voordat je de vragen beantwoordt?

Als we aan andere mensen moeten uitleggen wie we zijn, vertellen we vaak iets uit ons verleden. We willen je vragen om enkele persoonlijke herinneringen te beschrijven die laten zien wie je bent. Het gaat dus om herinneringen die heel kenmerkend voor jouw persoon.

Hoe kun je deze herinneringen herkennen? Het zijn persoonlijke herinneringen die belangrijk voor je zijn. Ze staan je helder voor de geest. Ook roepen ze sterke positieve en/of negatieve gevoelens op. Je zult er ook al vaak over nagedacht hebben.

We willen je vragen drie herinneringen te beschrijven die ten minste één jaar oud zijn.

Herinnering 1 (idem voor herinnering 2 en 3):

1. Wil je kort benoemen waar de eerste herinnering over gaat?

.....

2. Wil je deze herinnering zo gedetailleerd mogelijk beschrijven? Wil je daarbij ook uitleggen waarom deze kenmerkend is voor jouw persoon?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3a. Hoe lang geleden vond deze herinnering plaats?

... jaar geleden

3b. Hoe levendig is deze herinnering tegenwoordig voor je?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3c. Hoe positief voel je je tegenwoordig over deze herinnering?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3d. Hoe negatief voel je je tegenwoordig over deze herinnering?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3e. In hoeverre denkt je aan deze herinnering als je je afvraagt wie je bent?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3f. In hoeverre denk je aan deze herinnering als je een probleem hebt en daarvoor een oplossing zoekt?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3g. In hoeverre deel je deze herinnering met andere mensen?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

Bijlage Codeerschema voor de antwoorden op de Self-Defining Memory Task in het LISS-panel

Gerben Westerhof, Universiteit Twente, oktober 2012

I. Inhoud van de herinnering

NB. Hier wordt de inhoud van de gebeurtenis of de herinnering gecodeerd, dus niet de evaluatie of les die eruit getrokken wordt, bijvoorbeeld: De dood van mijn broer, daardoor ben ik beter keuzes gaan maken wat ik echt belangrijk vind in mijn werk dan wordt dood van de broer gecodeerd en niet werk.

NB. Als er sprake is van een middel en een doel dan wordt het doel gecodeerd, bijvoorbeeld: Ik ben voor mijn werk verhuisd dan wordt werk gecodeerd en niet verhuizing.

1. Sociale relaties

BV. ontmoeten partner, huwelijk of bruiloft, geboorte kinderen, scheiding, afscheid nemen, activiteiten samen met anderen, leven van kinderen en kleinkinderen, ziekte dierbaren, overlijden dierbaren.

NB. Het gaat hier meer om de belangrijke levensgebeurtenissen. Als het gaat om activiteiten met anderen, dan activiteiten in de vrije tijd coderen.

2. School, opleiding, studie, werk en loopbaan

BV. schoolervaringen, studie, examen, eerste baan, werkervaringen, ontslag, pensioen.

3. Activiteiten in de vrije tijd

BV. hobby's, sport, vrije tijd, verjaardag, feestje, kerstmis.

NB: ook rijbewijs halen, motorrijbewijs halen, voetbalkampioen worden.

NB: ook dingen samen met anderen doen, zoals samen met anderen op vakantie gaan of kerst vieren.

NB: dingen met anderen op school, studie of werk bij 2 coderen.

NB: ook dingen voor anderen doen, bijvoorbeeld iemand helpen of op kinderen passen.

4. Gezondheid

BV. eigen ziekte, ongeval.

NB. als het gaat om ziekte of ongeval van iemand anders, zoals de partner dan sociale relaties coderen.

5. Materiële en historische omstandigheden

BV. geld verdienen, iets kopen of krijgen, huis kopen, verhuizing, armoede, oorlog, Pim Fortuyn.

6. Bepaalde periode uit het eigen leven

BV. kindertijd, jeugd, volwassenwording.

NB. deze code alleen geven als het niet duidelijk is wat de inhoud is. Dus mijn middelbare schooltijd wordt als school gecodeerd.

7. Overig

9. Niet van toepassing

Deze code wordt gebruikt indien er niets is ingevuld of als het niet om een herinnering gaat.

II. Valentie van de herinnering

NB. Het gaat hier om de gebeurtenis zoals die op dat moment zelf beleefd werd. Als er een duidelijke valentie door de deelnemer gegeven wordt, codeer die dan. Als iemand bijvoorbeeld blij is met een verhuizing, dan wordt dan positief gecodeerd.

Als de deelnemer geen duidelijke valentie aangeeft, volg dan het algemene spraakgebruik. De geboorte van een kind, het halen van een diploma en dergelijke worden doorgaans als positief gezien, dus als positief gecodeerd. Sommige gebeurtenissen zijn niet per se positief of negatief, zoals pensioen of verhuizing. Als deze benoemd worden, maar het is onduidelijk wat de deelnemer zelf er van vindt, dan worden ze als neutraal gecodeerd.

NB: het gaat om de gebeurtenis zelf. Als een deelnemer een expliciete positieve of negatieve evaluatie of betekenis achteraf geeft, dan wordt dat gecodeerd bij dimensie IV.

NB: geef liever neutraal dan niet van toepassing. Gebruik die laatste alleen als er geen inhoudelijk antwoord is gegeven.

NB: als een gebeurtenis ambivalent is, dan wordt dit als neutraal gecodeerd. Dan wordt bijvoorbeeld zowel de positieve als negatieve kant beschreven of wordt er beschreven dat men onzeker was over een gebeurtenis.

1. Positieve gebeurtenis of periode

Bv. huwelijk, bruiloft, examen, kinderen krijgen, opa of oma worden, activiteiten als vakantie.

2. Neutrale gebeurtenis of periode

Bv. pensioen, verhuizing.

3. Negatieve gebeurtenis of periode

Bv. ziekte, ongeluk, overlijden, scheiding, afscheid.

9. Niet van toepassing

III. Specificiteit

1. Specifieke herinnering

Het gaat hier om een herinnering aan een gebeurtenis die op één bepaalde dag heeft plaatsgevonden. Ook als er meer omheen verteld wordt, maar er duidelijk een herinnering aan een gebeurtenis op één dag onderdeel van is, dan wordt de herinnering als een specifieke herinnering gecodeerd. Dus ook als de herinnering elementen van een generieke herinnering beschrijft, terwijl er toch een specifiek moment te herkennen is, wordt de herinnering toch als specifiek gecodeerd.

NB: ook het letterlijk weergeven wat iemand gezegd heeft wordt als specifiek gecodeerd, omdat dit op een bepaalde plaats en tijd gebeurd is.

Bv. bruiloft wordt als specifiek gecodeerd, maar huwelijk niet, omdat de bruiloft op één dag plaatsvond en het huwelijk als een langere periode wordt gezien. Als bruiloft wordt genoemd, maar daarna beschreven wordt dat men ook een goed huwelijk had, dan wordt toch de code voor specifieke herinnering gegeven.

2. Generieke herinnering

Bij generieke herinneringen gaat het om herinneringen aan langere periodes, zoals mijn studietijd, mijn huwelijk, mijn jeugd. Het kan ook gaan om zich herhalende activiteiten, zoals onze vakanties in Frankrijk. Ook als het niet helemaal duidelijk is wat bedoeld wordt, zoals bij mijn rijbewijs halen, dit als een generieke herinnering coderen.

Bv: de dood van mijn vader of het overlijden van mijn zus zijn generieke herinneringen. Vaak wordt daarmee een hele periode bedoeld. Alleen als er bijvoorbeeld de sterfdag van mijn vader staat, dan is het wel specifiek.

9. Niet van toepassing

IV. Betekenisconstructie

NB. Hier wordt vastgehouden hoe een bepaalde herinnering beschreven wordt. Vooral is van belang of er een evaluatie gegeven wordt of dat er een bredere betekenis wordt toegekend. Als er sprake is van een evaluatie van de beschreven gebeurtenis of periode dan wordt dit als evaluatie gecodeerd (code 2 of 3). De evaluatie richt zich dan op wat men er toen van vond of op wat men er nu van vindt. Als er de bredere betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven beschreven wordt, dan wordt dit als betekenis gecodeerd (code 4 of 5). Code 4 of 5 worden ook gebruikt als er een evaluatie gegeven wordt die betrekking heeft op meer dan alleen de gebeurtenis of periode, bijvoorbeeld een evaluatie van het leven na die gebeurtenis. Ook als bijvoorbeeld gezegd wordt 'ik merk dat ik nu nog altijd zo ben', of als er verwezen wordt naar wat anderen vinden over de eigen persoon wordt ook code 4 of 5 gegeven.

1. Beschrijving

Deze code wordt gegeven als er alleen een feitelijke beschrijving van een herinnering gegeven wordt.

2. Positieve evaluatie van de gebeurtenis of periode

Deze code wordt gegeven als er naast een beschrijving ook een positieve evaluatie aan de herinnering gegeven wordt. Mensen geven dan bijvoorbeeld aan dat ze iets leuk vonden of dat het de beste tijd van hun leven was.

3. Negatieve evaluatie van de gebeurtenis of periode

Deze code wordt gegeven als er naast een beschrijving ook een negatieve evaluatie aan de herinnering gegeven wordt. Mensen geven dan bijvoorbeeld aan dat ze iets niet leuk vonden of dat het een van de slechtste tijden van hun leven was.

4. Positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven

Deze code wordt gegeven als mensen aangeven dat de herinnering iets over hun eigen persoon zegt en wel op een positieve manier. Het kan daarbij zowel gaan om een positieve of negatieve gebeurtenis, als mensen maar aangeven dat ze nu een positief beeld van zichzelf hebben. Het kan dus zijn dat mensen een negatieve gebeurtenis beschrijven, maar daar een positieve les uit trekken: bv. in de tijd dat ik ziek was heb ik geleerd wat echt belangrijk voor me was of door de scheiding heb ik pas geleerd om voor mezelf op te komen.

5. Negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven

Deze code wordt gegeven als mensen aangeven dat de herinnering iets over hun eigen persoon zegt en wel op een negatieve manier. Mensen geven dus aan dat ze nu een negatief beeld van zichzelf hebben. Het zal niet vaak voorkomen, maar ook als het gaat om een positieve gebeurtenis dan kan het zijn dat mensen er een negatieve les uit trekken: bv. door mijn eerste huwelijk ben ik erachter gekomen dat ik veel te goed gelovig ben. Ook als mensen beschrijven dat een gebeurtenis een flinke impact op hun leven gehad heeft zonder dat dit verder gespecificeerd wordt, dan wordt het bij deze code ingedeeld. Ook als mensen schrijven dat ze onzeker zijn geworden of op zoek moesten gaan naar zichzelf, wordt dit onder 5 gecodeerd.

9. Niet van toepassing

Bijlage International Personality Item Pool

How accurately can you describe yourself?

Describe yourself as you generally are now, not as you wish to be in the future. Describe yourself as you honestly see yourself, in relation to other people you know of the same sex as you are, and roughly your same age. So that you can describe yourself in an honest manner, your responses will be kept in absolute confidence. Indicate for each statement whether it is 1. Very Inaccurate, 2. Moderately Inaccurate, 3. Neither Accurate Nor Inaccurate, 4. Moderately Accurate, or 5. Very Accurate as a description of you.

	Very Inaccurate	Moderately Inaccurate	Neither Accurate Nor Inaccurate	Moderately Accurate	Very Accurate	
1. Am the life of the party.	☐	☐	☐	☐	☐	(1+)
2. Feel little concern for others.	☐	☐	☐	☐	☐	(2-)
3. Am always prepared.	☐	☐	☐	☐	☐	(3+)
4. Get stressed out easily.	☐	☐	☐	☐	☐	(4-)
5. Have a rich vocabulary.	☐	☐	☐	☐	☐	(5+)
6. Don't talk a lot.	☐	☐	☐	☐	☐	(1-)
7. Am interested in people.	☐	☐	☐	☐	☐	(2+)
8. Leaving my belongings around.	☐	☐	☐	☐	☐	(3-)
9. Am relaxed most of the time.	☐	☐	☐	☐	☐	(4+)
10. Have difficulty understanding abstract ideas.	☐	☐	☐	☐	☐	(5-)
11. Feel comfortable around people.	☐	☐	☐	☐	☐	(1+)
12. Insult people.	☐	☐	☐	☐	☐	(2-)

13. Pay attention to details.	O	O	O	O	O	(3+)
14. Worry about things.	O	O	O	O	O	(4-)
15. Have a vivid imagination.	O	O	O	O	O	(5+)
16. Keep in the background.	O	O	O	O	O	(1-)
17. Sympathize with others' feelings.	O	O	O	O	O	(2+)
18. Make a mess of things.	O	O	O	O	O	(3-)
19. Seldom feel blue.	O	O	O	O	O	(4+)
20. Am not interested in abstract ideas.	O	O	O	O	O	(5-)
21. Start conversations.	O	O	O	O	O	(1+)
22. Am not interested in other people's problems.	O	O	O	O	O	(2-)
23. Get chores done right away.	O	O	O	O	O	(3+)
24. Am easily disturbed.	O	O	O	O	O	(4-)
25. Have excellent ideas.	O	O	O	O	O	(5+)
26. Have little to say.	O	O	O	O	O	(1-)
27. Have a soft heart.	O	O	O	O	O	(2+)
28. Often forget to put things back in their proper place.	O	O	O	O	O	(3-)
29. Get upset easily.	O	O	O	O	O	(4-)

30. Do not have a good imagination.	0	0	0	0	0	(5-)
31. Talk to a lot of different people at parties.	0	0	0	0	0	(1+)
32. Am not really interested in others.	0	0	0	0	0	(2-)
33. Like order.	0	0	0	0	0	(3+)
34. Change my mood a lot.	0	0	0	0	0	(4-)
35. Am quick to understand things.	0	0	0	0	0	(5+)
36. Don't like to draw attention to myself.	0	0	0	0	0	(1-)
37. Take time out for others.	0	0	0	0	0	(2+)
38. Shirk my duties.	0	0	0	0	0	(3-)
39. Have frequent mood swings.	0	0	0	0	0	(4-)
40. Use difficult words.	0	0	0	0	0	(5+)
41. Don't mind being the center of attention.	0	0	0	0	0	(1+)
42. Feel others' emotions.	0	0	0	0	0	(2+)
43. Follow a schedule.	0	0	0	0	0	(3+)
44. Get irritated easily.	0	0	0	0	0	(4-)
45. Spend time reflecting on things.	0	0	0	0	0	(5+)
46. Am quiet around strangers.	0	0	0	0	0	(1-)

47. Make people feel at ease.	O	O	O	O	O	(2+)
48. Am exacting in my work.	O	O	O	O	O	(3+)
49. Often feel blue.	O	O	O	O	O	(4-)
50. Am full of ideas.	O	O	O	O	O	(5+)

Note. These five scales were developed to measure the Big-Five factor markers reported in the following article: Goldberg, L.R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4, 26-42.

The numbers of parentheses after each item indicate the scale on which that item is scored (i.e., of the five factors: (1) Extraversion, (2) Agreeableness, (3) Conscientiousness, (4) Emotional Stability, or (5) Intellect/Imagination) and its direction of scoring (+ or -). These numbers were not included in the actual survey questionnaire.

Bijlage Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)

Deze vragenlijst dient als hulpmiddel om te weten te komen hoe u zich voelt. Lees iedere vraag goed door en geef uw antwoord aan met een kruisje in het hokje dat het beste weergeeft hoe u zich gedurende de afgelopen week gevoeld heeft.

Denk niet te lang na over uw antwoord. Het gaat bij al deze uitspraken om uw eigen indruk. Er bestaan geen foute antwoorden, elk antwoord is goed, zolang het maar uw eigen indruk weergeeft.

Ik voel me gespannen:

- Meestal
- Vaak
- Af en toe, soms
- Helemaal niet

Ik geniet nog steeds van de dingen waar ik vroeger van genoot:

- Zeker zo veel
- Niet zo veel als vroeger
- Weinig
- Haast helemaal niet

Ik krijg een soort angstgevoel alsof er elk moment iets vreselijks zal gebeuren:

- Heel zeker en vrij erg
- Ja, maar niet zo erg
- Een beetje, maar ik maak me er geen zorgen over
- Helemaal niet

Ik kan lachen en de dingen van de vrolijke kant zien:

- Net zoveel als vroeger
- Niet zo goed als vroeger
- Beslist niet zoveel als vroeger
- Helemaal niet

Ik maak me vaak ongerust:

- Heel erg vaak
- Vaak
- Af en toe maar niet te vaak
- Alleen soms

Ik voel me opgewekt:

- Helemaal niet
- Niet vaak
- Soms
- Meestal

Ik kan rustig zitten en me ontspannen:

- Zeker
- Meestal
- Niet vaak
- Helemaal niet

Ik voel me alsof alles moeizamer gaat

- Bijna altijd
- Heel vaak
- Soms
- Helemaal niet

Ik krijg een soort benauwd, gespannen gevoel in mijn maag:

- Helemaal niet
- Soms
- Vrij vaak
- Heel vaak

Ik heb geen interesse meer in mijn uiterlijk:

- Zeker
- Niet meer zoveel als ik zou moeten
- Waarschijnlijk niet zo veel
- Evenveel interesse als vroeger

Ik voel me rusteloos en voel dat ik iets te doen moet hebben:

- Heel erg
- Tamelijk veel
- Niet erg veel
- Helemaal niet

Ik verheug me van tevoren al op dingen:

- Net zoveel als vroeger
- Een beetje minder dan vroeger
- Zeker minder dan vroeger
- Bijna nooit

Ik krijg plotseling gevoelens van panische angst:

- Zeer vaak
- Tamelijk vaak
- Niet erg vaak
- Helemaal niet

Ik kan van een goed boek genieten, of van een radio- of televisieprogramma:

- Vaak
- Soms
- Niet vaak
- Heel zelden